

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Osingon muuttunut verotus 2018

Tommi Kekki

Opinnäytetyö
Joulukuu 2018
Liiketalous

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalous

KEKKI TOMMI
Osingon muuttunut verotus 2018

Opinnäytetyö 62 sivua, joista liitteitä 12 sivua
Joulukuu 2018

Tämän opinnäytetyön tavoite on tutkia osakeyhtiön verotuksen muuttumista osakeyhtiön ja osakkaan näkökulmasta. Opinnäytetyössä tarkastellaan verotuksen muuttumista vain niiden osakeyhtiöiden osalta, joilla osakeyhtiölain (OYL 624/2006 1:5 §) mukainen päämäärä on voiton tavoittelu. Toimeksiantajana toimii tamperelainen Revisur Oy.

Opinnäytetyön tarkoituksena on analysoida muun muassa verotuksen muuttumista 1990-luvulta nykyhetkeen. Opinnäytetyön keskeisenä tarkoituksena on myös selvittää osakeyhtiön rakennetta, periaatteita ja säädöksiä varojenjakoan liittyen. Mielenkiinnon kohteena on pohtia veropoliittisia muutoksia ja sitä, miten muutokset heijastuvat yhteiskuntaan ja yrityksiin. Kokonaisuudessaan opinnäytetyö pyrkii hahmottamaan sen prosessin välivaiheet, joita osakeyhtiön osingonjakoon liittyy. Tarkoituksena oli saada opinnäytetyöstä eräänlainen opas, jota asiaan perehtyneet ja perehtymättömät voisivat lukea.

Opinnäytetyö suoritettiin pääasiassa itsenäisenä teoreettisena tutkimuksena. Opinnäytetyö sisältää teoriaosuuden, johtopäätösosuuden, pohdintaosuuden sekä toiminnallisen case-osuuden. Toiminnallinen osuus toteutettiin kerätyn teoreettisen materiaalin pohjalta. Teoreettinen viitekehys muodostuu pääasiassa osakeyhtiölainsäädännöstä, tuloverolaista sekä laista varojen arvostamisesta verotuksessa. Lisäksi teoreettisessa viitekehyksessä on käytetty osingonjakotapojen verotukseen liittyvää lainsäädäntöä. Tietoperustan tueksi pyrittiin saamaan lähtökohtaisesti mahdollisimman ajankohtaista tietoa eri julkaisuista.

Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että osinkojen verotus on muuttunut huomattavasti 1990-luvulta nykypäivään. Pääomaverotus on muuttunut lievästi progressiiviseksi ja kiristynyt erityisesti tällä vuosikymmenellä. Osakeyhtiölain meneillään oleva uudistus tulee todennäköisesti vaikuttamaan osakeyhtiöiden varojen jakamiseen huomattavasti. Yksityisten ja julkisten osakeyhtiöiden pääomavaatimusta pudotetaan mahdollisesti alaspäin. Yksityisten osakeyhtiöiden osakepääoman maksua koskevia vaatimuksia mahdollisesti kevennetään. Listaamattomien yritysten toimintaan liittyen voi olla suunnitelmia muuttaa osingon veronlainen osuus 40 prosenttiin ja poistaa huojennetun 150 000 euron raja.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business and Administration

KEKKI TOMMI

The Change in the Taxation of Dividends in 2018

Bachelor's thesis 62 pages, appendices 12 pages
December 2018

The purpose of this thesis was to study the changes in the distribution of dividend in a limited liability company. The thesis intended to examine the structure and the decision-making process of a limited liability company regarding the distribution of wealth. The thesis also aimed to elucidate the phases concerning the distribution of wealth in a limited liability company. The interest was to contemplate the changes from the point of view of the society and an SME. The intention was to create a versatile entirety, which is comprehensible to both the unacquainted and the experts.

The thesis was mainly conducted as an independent theoretical study. It consists of a theoretical part, conclusion, deliberation and a functional part. The functional part was implemented by using the collected theoretical material. The material consists of various laws such as Limited Liability Companies Act and Income Tax Act. The material also handles the most recent taxation law regarding distribution of dividends. A wide range of different professional publications was also used to support the theoretical section.

It can be said as a conclusion that the taxation of distribution of dividends has changed drastically since the 1990s. The taxation on capital has become progressive and the tax percentage has greatly increased. The ongoing reform of the Limited Liability Companies Act will most likely have an effect on the distribution of wealth in the limited liability company. For example, it is possible that the reserve for invested unrestricted capital, which is invested in the limited liability companies, might decrease significantly as for both the public and private limited liability companies.

Keywords: distribution of dividend, Limited Liability Companies Act, Income Tax Act, reserve for invested unrestricted capital, small and medium size enterprise (SME)

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OSAKEYHTIÖ	8
	2.1. Osakeyhtiön toimintaa koskevat keskeiset periaatteet.....	8
	2.2. Eri osakeyhtiömuodot	13
	2.3. Hallinto ja päätäntävalta	14
3	VAROJENJAKOTAVAT OSAKEYHTIÖSSÄ	17
	3.1. Varojen jakaminen sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta	18
	3.2. Osingonjako	19
	3.2.1 Vähemmistöosinko.....	21
	3.2.2 Ennakko-osinko	22
	3.2.3 Väliosinko	22
	3.2.4 Osinko muuna kuin rahana (in natura).....	23
	3.2.5 Työpanososinko	24
	3.2.6 Osinkosaatavan vanhentuminen.....	25
	3.3. Osakkeiden lunastaminen tai hankkiminen	25
	3.4. Osakepääoman alentaminen.....	26
	3.5. Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen	28
4	OSINGONJAON VEROTUS	29
	4.1 Nettovarallisuuden laskeminen sekä varojen arvostaminen.....	30
	4.2 Osakkeen matemaattinen arvo.....	33
	4.3 Osingonjaon ennakonpidätys	34
	4.4 Osinkojen verotuksen muuttuminen	35
	4.5 Osinkojen verotus vuonna 2018	38
5	OSAKEYHTIÖIDEN VEROTUS LÄHIALUEILLA	40
	5.1. Osakeyhtiöiden vertailu maiden välillä	41
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	42
7	POHDINTA.....	47
	LÄHTEET.....	49
	LIITTEET	51
	Liite 1. Osakeyhtiölaki 1. luku	51
	Liite 2. Osingonjaon aikataulu	54
	Liite 3. Case.....	55

ERITYISSANASTO

APML	Arvopaperimarkkinalaki
ArvL	Laki varojen arvostamisesta verotuksesta (1142/2006)
HE	Hallituksen esitys
OYL	Osakeyhtiölaki 2006 (624/2006)
SVOP	Sijoitettu vapaa oma pääoma
TVL	Tuloverolaki
VOYL	Osakeyhtiölaki 1978 (kumottu) (734/1978)
VVOYL	Osakeyhtiölaki 1895 (kumottu) (22/1895)

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää 2000-luvun keskeisiä veromuutoksia ja niiden vaikutusta osakeyhtiön ja osakkaan verotukseen. Tähän pyrittiin tarkastelemalla kokonaisuutta siitä näkökulmasta, että osakeyhtiön tarkoitus on tuottaa voittoa omistajilleen. Tarkoituksena ei ollut siis tarkastella esimerkiksi yleishyödyllisiä osakeyhtiöitä tai yhteisöjä, joilla prioriteetti ei ole voiton tuottamisessa omistajille, vaan toiminnan tarkoitus liittyy esimerkiksi yhtiöjärjestyksen mukaan johonkin muuhun tarkoitukseen.

Tarkoituksena oli tehdä yleiskattava opinnäytetyö, joka sisältää oleellisia yksityiskohtia osakeyhtiöön, sen varojenjakotapoihin ja lähimaiden osakeyhtiöiden verotukseen liittyen. Opinnäytetyö tehtiin selventämään verotusta kotimaisessa osakeyhtiössä. Opinnäytetyössä pyrittiin näyttämään toteen osingonjaon verotuksessa tapahtuneet merkittävät muutokset sekä pohtimaan tulevaisuuden suunnitelmien mahdollisia vaikutuksia.

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli tamperelainen yritys nimeltään Reviseur Oy. Reviseur Oy on tilintarkastukseen ja konsultointiin keskittynyt asiantuntijayritys. Yrityksen asiakkaista iso osa on osakeyhtiöitä. Yrityksessä oltiin lähes yksimielisiä siitä, että verotukselliset seikat ovat murroksessa. Muutoksia tehdään nykyään lähes vuosittain, jonka vuoksi asiakkaat tarvitsevat ajankohtaista tietoa. Ongelma on iso erityisesti pk-yrityksissä. Reviseur Oy:stä kysytään jatkuvasti enemmän neuvoja muun muassa osakeyhtiön varojenjaosta, verottamisesta, raportoinnista sekä osakeyhtiölain tulevaisuudesta. Konsultoinnit vievät yritykseltä resursseja, jolloin tilintarkastukselle jää vähemmän aikaa. Kiireet pahe-nevat erityisesti helmikuun ja kesäkuun välisenä ajanjaksona, jolloin suurimman osan asiakasyrityksistä tilinpäätökset valmistuvat tilintarkastettaviksi. Reviseur Oy:ssä kaivattaisiin erityisesti pienosakkaille tarkoitettua kattavaa, johdonmukaista ja ajankohtaista teosta, jossa käsitellään osakeyhtiötä ja verotusta. Tämänkaltaista teosta ei ollut vielä saatavilla. Saatavilla on teoksia varojenjaosta ja osakeyhtiöstä, mutta veropolitiikka muuttuu nopeampaa tahtia kuin uusia kattavia julkaisuja ehtii ilmaantua.

Osakeyhtiölaki vaikuttaa monen suomalaisen arkeen mm. yritystoiminnan kautta. Sen merkittävyttä ei voida korostaa liikaa yritysmaailmassa. Osakeyhtiölain muuttuminen ja veropolitiikka heijastuvat lähes suoraan osakeyhtiöiden päätöksentekoon, mikä vaikuttaa suuresti Suomen kaltaiseen pieneen vientivetoiseen markkinatalouteen. Siksi on tärkeää, että osakeyhtiölakia uudistamalla ja veropoliittisilla päätöksillä pystytään vastaamaan nykyhetken tuomiin haasteisiin.

Murroksessa elävien osakeyhtiöiden lisääntyneet velvollisuudet ja veromuutokset ovat yritysten toimintatapoja muuttavia elementtejä. Osakeyhtiöiden varojenjaosta on tullut systemaattisesti tutkitumpaa ja järjestelmällisempää taloushyödyn optimoinnin vuoksi. Verosuunnittelu ei ole sinänsä mikään uusi asia, mutta sen laajuus ja merkitys on korostunut nykyaikana muun muassa monikansallisten ja kansainvälistyneiden yritysten joukossa. Verosuunnittelun yleistyessä valtioiden harjoittaman veropolitiikan merkitys muuttuu suuremmaksi. Suomessa osakeyhtiöt maksavat tuloksestaan yhteisöveroa 20 prosenttia. Euroopan maiden yhteisöveron kehityssuunta on yleisesti alenemassa sen vuoksi, että saavutettaisiin kilpailuetua muihin maihin nähden.

Yritysten maksaman osingon verolainsäädäntö muuttaa jatkuvasti muotoaan. 1990-luvun lainsäädäntö ja periaatteet ovat muuttuneet huomattavasti nykyaikaan verrattuna. Näillä muutoksilla on ollut suuri merkitys niin yksilötasolla, yritystasolla kuin myös valtiotasolla. On huomattavaa, että verolait ovat olleet muutoksen kohteena jopa useina peräkkäisinä vuosina. Erityisesti osakeyhtiöt ovat olleet muutoksien keskiössä.

2 OSAKEYHTIÖ

Osakeyhtiö on Suomen yleisin yhtiömuoto tarkastellessa yhtiöiden lukumäärää. Kaupparekisterissä oli 275 006 osakeyhtiötä 2.7.2018 eli noin 44,4 prosenttia kaikista yhtiömuodoista. (Patentti- ja rekisterihallitus 2018, viitattu 15.9.2018) Osakeyhtiöiden toimintaa säädellään OYL:n perusteella. OYL 624/2006 on astunut voimaan 1.9.2006 korvaten edellisen vuonna 1978 (735/1978) voimaantulleen OYL:n.

2.1. Osakeyhtiön toimintaa koskevat keskeiset periaatteet

OYL:n ensimmäinen luku sisältää tärkeimmät osakeyhtiötä koskevat oikeudelliset periaatteet. Nämä periaatteet eivät ole kuitenkaan täysin ehdottomia, vaan OYL pitää sisällään jo monia poikkeuksia niitä koskien. Lisäksi on myös tilanteita, joissa yhtiöjärjestyksellä voidaan poiketa näistä periaatteista. OYL:sta voi ilmetä, miten poikkeustilanteissa voidaan toimia. Yksi tärkeimmistä periaatteista koskee osakeyhtiön mahdollisuutta jakaa varojaan siten, että se ei riko mahdollisten velkojien oikeuksia.

Osakeyhtiön olennainen piirre on osakkeenomistajan henkilökohtaisen vastuun puuttuminen, koska yritys on itsessään oikeushenkilö. Yhtiöjärjestykseen ei voi edes asettaa määräyksiä, jotka laittaisivat osakkeenomistajan välittömään vastuuseen. Osakkeenomistaja voi kuitenkin joutua vastuuseen poikkeustilanteissa. Henkilökohtaisten vakuusehtojen solmiminen voi velvoittaa osakkeenomistajaa. Lisäksi osakkeenomistaja voi korkeassa asemassa ollessaan joutua vastaamaan henkilökohtaisesti työntekijöiden turvallisuudesta, palkanmaksusta tai muista velvoitteista. (Kyläkallio J, 2012: 49-50)

Osakeyhtiön toiminnan keskeinen päämäärä on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin mainita. (OYL 624/2006 1:5 §) Yleensä tämä tapahtuu yhtiöjärjestykseen kirjatun määräyksen puitteissa. Voiton tuottamista ei voida kuitenkaan pitää osakeyhtiön tunnusmerkkinä, vaikka useimmilla osakeyhtiöillä se päämääränä onkin. Jos yhtiöjärjestyksessä ei ole määritelty yhtiön tavoitetta, niin oletus on usein se, että yrityksen tarkoitus on tuottaa voittoa omistajilleen.

Perinteisesti voittoa pyritään tuottamaan kahden yhtiötä koskevan yleisen toimintatapa-periaatteen välillä. Ensimmäinen periaate on kasvun nopea tavoittelemine, johon voi oleellisesti liittyä pyrkimys suureen voittomarginaaliin ja voittovarojen runsaaseen ja säännölliseen jakamiseen esimerkiksi osingonjaolla. Toinen periaate on kasvun tavoittelemine siten, että yrityksessä rajoitetaan esimerkiksi osingonjakoa, jotta voidaan kasvatata yrityksen varallisuutta ja vahvistaa suuren taloudellisen hyödyn mahdollisuutta tulevaisuudessa. Näitä kahta periaatetta sovelletaan yhdessä siten, että yrityksen varoja jaetaan siihen pisteeseen asti, ettei se heikennä yrityksen edellytyksiä toimia tai vaaranna yrityksen maksuvalmiutta tulevaisuudessa. Voittoa voidaan kuitenkin tuottaa myös niin, että osakkeenomistajille annetaan mahdollisuus käyttää tai saada yrityksen tuotteita tai palveluja käypää hintaa halvemmalla, yleensä omakustannushinnalla. (Kyläkallio J, 2012: 51-52)

Yhtiöllä on osakepääoma, joka yksityisessä osakeyhtiössä on 2 500 euroa ja julkisessa osakeyhtiössä 80 000 euroa. (OYL 624/2006 1:3 §) Osakepääoma on sidottua omaa pääomaa, joka on jakokelvotonta, ja siten sitä ei voida jakaa varojenjaossa. Lisäksi yrityksen jakokelvottomia rahastoja ovat KPL:n mukainen arvonkorotusrahasto, uudelleenarvotusrahasto sekä käyvän arvon rahasto. Mikäli osakepääoma ylittää määrältään edellä mainitut rajat, niin muu sidottu oma pääoma ja vapaa oma pääoma ovat mahdollista jakaa osakkeenomistajille OYL:n edellytysten täyttymisen perusteella. Osakeyhtiön yksi keskeisistä periaatteista on pääoman pysyvyys, mikä ilmenee siten, että yhtiön varoja voidaan jakaa vain OYL:ssa säädettyin keinoin. Yhtiön varojen jakamisella tarkoitetaan lähtökohtaisesti ajanjaksoa ennen selvitystilaa, jolloin kysymys ei ole enää osakeyhtiön pääoman pysyvyydestä. Selvitystilassa olevan osakeyhtiön on noudatettava OYL:ssa säädettyä periaatetta, jonka mukaan yhtiön velkojilla on etuoikeus osakeyhtiön varoihin.

VVOYL:n ja VOYL:n aikana ollut periaate pääoman velkojen maksuvalmiudesta yhtiön varoilla ei ole enää nykyisessä OYL:ssa muodollisesti varmennettu. Toisaalta osakeyhtiön varojen jakaminen on kuitenkin sidottu yhtiön tilinpäätökseen ja siihen, että yhtiö ei voi olla maksukyvytön tai ajautumassa maksukyvyttömyyteen varojen jaon seurauksena. Nykyään osakeyhtiö voi jatkaa toimintaansa, vaikka se olisikin ylivelkaantunut. Sen lisäksi maksukyvyttömyyttä ei ole luokiteltu OYL:ssa yhtiön toiminnanvalmiuden esteeksi. Huomiota pitää kiinnittää siihen, että erityisesti yksityisten osakeyhtiöiden vähimmäispääoma on niin pieni, että varat voivat tulla käytetyksi jo yrityksen perustamiseen tai muihin toimintoihin. (Kyläkallio J, 2012: 53)

Osakeyhtiön osakkeisiin liittyvät oikeudelliset periaatteet ovat tärkeä osa osakeyhtiön toimintaa. Osakeyhtiölaissa (OYL 624/2006 1:4 §) säädetään, että osakkeita voidaan hankkia tai luovuttaa rajoituksetta, jollei yhtiöjärjestys toisin määrää. Yhtiöjärjestyksessä voidaan rajoittaa oikeutta hankkia ja luovuttaa osake lunastus – ja suostumuslausekkein. Muita rajoituksia yhtiöjärjestyksessä ei voi olla.

Jokaisella osakeyhtiöllä tulee olla yhtiöjärjestys. Osakkeenomistajat allekirjoittavat yhtiön perustamissopimuksen ja sopivat samalla yhtiöjärjestyksestä. Yhtiöjärjestystä voidaan pitää yhtiön sisäisenä lakina, jonka tulee sisältää kaikki OYL:ssa sille säädettyt pakolliset säännökset, eikä sen tule olla sisällöltään ristiriidassa OYL:n tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa. Yhtiöjärjestyksen määräyksiin ei voida rajoittaa yhtiön osakkeiden hankkimista muutoin kuin edellä mainittujen perusteella tarkoittaen, että yhtiöjärjestykseen ei voida ottaa henkilölausetta. Myös etuostolauseke on kielletty. Osakas- tai muissa sopimuksissa voidaan sopia velvollisuudesta esimerkiksi hankkia tai olla hankkimatta osakkeita. Kyseiset sopimukset ovat asianomaisia sitovia. (Kyläkallio J, 2012: 53-54)

Eräs osakeyhtiön oikeudellisista periaatteista on enemmistöperiaate. Osakeyhtiölaki määrittelee sen osakkeenomistajien päätäntävällän käyttämiseksi yhtiökokouksissa, joissa päätökset tehdään annettujen äänten enemmistöllä, jollei laissa tai yhtiökokouksessa määrätä toisin. (OYL 624/2006 1:6 §) Enemmistöperiaate on osakeyhtiölaissa säädettyissä yhtiöitä koskevista yleisistä periaatteista käytännössä heikoin, koska sitä ei voida käyttää perusteena esimerkiksi osakeyhtiötä koskevien periaatteiden syrjäyttämiseen. (Kyläkallio J, 2012: 55) Tarkemmin päätöksenteosta on kappaleen ”Hallinto ja päätäntävalta” -alla.

Osakeyhtiön osakkaat ovat osakeyhtiölain mukaisesti yhdenvertaisia. Lainkohdassa säädetään kahdesta yleisoikeudellisesta periaatteesta; osakkaiden yhtäläisestä oikeudesta ja osakkeenomistajien yhdenvertaisuudesta. Osakkaiden yhtäläisestä oikeudesta voidaan poiketa yhtiökokouksessa ilmenevien määräyksiensä mukaisesti. Lähtökohtaisesti osakkeenomistajien yhdenvertaisuudesta ei voida poiketa. (Kyläkallio J, 2012: 55)

OYL:n ensimmäisen luvun seitsemännessä pykälässä (OYL 624/2006 1:7 §) määritellään osakkeiden yhtäläisyys seuraavasti: ”Kaikki osakkeet tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.” Samassa lainkohdassa (OYL 624/2006 1:7 §) osakkaiden yhdenvertaisuus määritellään seuraavasti: ”Yhtiökokous, hallitus, toimitusjohtaja tai hallintoneuvosto ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella.”

Osakeyhtiössä on tiettyjen edellytysten täytyessä tehtävä päätöksiä, jotka eivät ole linjassa säädösten kanssa. Suosiva voitonjako tarkoittaa sitä, että henkilö luopuu hänellä lain tai yhtiöjärjestyksen mukaisesta osingosta toisen osakkaan hyväksi. Tässä tapauksessa se on mahdollista vain, jos kaikki osakkaat yksimielisesti puoltavat päätöstä.

Yrityksissä voi olla erilaisia osakkeita. Osakekannat voivat poiketa toisistaan esimerkiksi siten, että yrityksen A-sarjan osakkeilla voi olla poikkeava äänimäärä verrattuna yrityksen B-sarjan osakkeisiin. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä edellytyksistä ja menettelyistä, joita noudattaen osakkeita voidaan muuttaa toisenlaisiksi. Tätä kutsutaan muuntolausekkeeksi.

OYL:n ensimmäisen luvun seitsemän pykälän toisen virkkeen säännöstä kutsutaan usein osakeyhtiössä yleissäännöksi. Yleissäännöksen ja yhtäläisyysperiaatteen tarkoituksena on suojella yksittäisiä osakkeenomistajia ja osakeyhtiön mahdollisia vähemmistöjä enemmistöosakkaiden väärinkäytöksiltä. Yleissääntöä sovelletaan, jos on objektiivisesti arviotaessa, että päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan epäoikeutettuja etuja yhtiön tai toisen osakkaan kustannuksella. Sääntö voidaan ottaa käyttöön jos päätös tai toimenpide koskee muodollisesti kaikkia osakkeenomistajia, mutta seuraukset ovat lainpuitteissa erilaiset. Sääntöä voi soveltaa myös, jos yhtiön ulkopuolinen saa epäoikeutettua etua osakkaan sijasta. (Kyläkallio J, 2012: 56)

Niin sanotulta epäoikeutetulta edulta edellytetään kuitenkin tiettyä rajapintaa, jonka ylittämistä voidaan pitää epäoikeudenmukaisena. Osakeyhtiön luonteeseen kuuluu, että kaikki sen tuomat edut eivät jakaudu eri olosuhteissa tasan osakkeenomistajien kesken. Osakkeenomistajien yhdenvertaisuuteen ei sisällytetä sitä, että he ovat oikeutettuja vaatimaan suhteellisen ääni- tai omistusosuutensa säilyttämistä yhtiössä. Yleissääntöä tai osakkeiden yhtäläisyyttä rikkova päätös tai toimenpide yhtiökokouksessa voi johtaa siihen, että se on pätemätön. Jos päätös tai toimenpide on omiaan aiheuttamaan vahinkoa osakkaille, niin lakia rikkoneiden on mahdollista joutua korvausvastuuseen. Lisäksi raikeimmissä väärinkäytöksissä on mahdollista, että osakkeenomistajat joutuvat hankkimaan loukatun osakkeenomistajan osakkeet ja pahimmassa tapauksessa tapahtuu yhtiön ajautuminen selvitystilaan. (Kyläkallio J, 2012: 56)

Osakeyhtiön toiminnan jatkuvuuden oikeudellista periaatetta säädetään OYL:ssa johdon huolellisuusvelvoitteella. Lain mukaan yhtiön johdon tehtävänä on huolehtia, että yrityksen etua edistetään. Hallituksen osakeyhtiölainsäädäntöä koskeva esitys (HE 109/2005) määrittelee johdon tehtävät kaksiosaisesti. Se sisältää velvoituksen toimia yhtiön etujen edistäjänä ja sen lisäksi vaatimuksen toimia vastuutoiminnassa huolellisesti. Yhtiön edun mukaisesti toimiminen pätee myös yhtiön toimialan ja tarkoituksen puitteissa. Toiminta ei ole sallittua jos tarkoituksena on tuottaa etuja tietyille osakkeenomistajalle tai kolmannelle osapuolelle. Tietyn henkilön etujen ajaminen ei ole hallituksen jäsenelle sallittua silloinkaan, kun hänet on nimetty kyseisen henkilön toimesta hallitukseen riippumatta siitä, että tämä on tehty yhtiökokouksen, hallituksen tai ulkopuolisen valitsemana. (Kyläkallio J, 2012: 60)

Johdon huolellisuusperiaatetta yhtiön toiminnassa sovelletaan koskemaan yhtiön normaalin toiminnan aikana toimitusjohtajaan, hallituksen ja hallintoneuvoksen jäseniin ja mahdolliseen selvitystilaan joutumisen jälkeen selvitysmieheen sekä yhtiön edustajiin. Teoriassa yhtiön johtoon kuuluvilla osakkeenomistajilla ei ole edellä mainituissa skenaarioissa velvollisuuksia. Toisaalta yrityksen johtoon kuulumisen voi tapauskohtaisesti johtaa asianomaisen henkilön velvollisuuksien muuttumiseen muihin osakkaisiin nähden.

Osakeyhtiön johtaminen on tahdonvaltaista. Osakkeenomistajat voivat vaikuttaa yhtiöjärjestyksessä yrityksen toimintaa koskevissa asioissa. Yhtiön hallinnoimisessa täytyy ottaa huomioon, että toimet eivät saa olla OYL:n tai hyvän tavan vastaisia. (OYL 624/2006 1: 9 §)

2.2. Eri osakeyhtiömuodot

Osakeyhtiö voi olla joko yksityinen tai julkinen. (OYL 624/2006 1:1 §) Osakeyhtiötä perustettaessa on otettava huomioon osakepääoma, joka osaltaan vaikuttaa yhtiöön. Osakepääoma ei voi olla yksityisessä osakeyhtiössä alle 2 500 euroa ja julkisessa osakeyhtiössä alle 80 000 euroa. Osakeyhtiön voi omistaa osakesäästäjät, eläkeyhtiöt, säätiöt, sijoitusrahastot, ammattijärjestöt ja valtio, jos pitävät hallussaan yrityksen osakkeita. Jokaisella osakeyhtiöllä on olemassa oleva osakepääoma, joka on yhtiön perustamisen voimaantulon jälkeen varsinaisessa yhtiökokouksessa jaettu osakkaiden kesken. Osakeomistajien määrää ei ole yleensä rajoitettu. Osakepääoma on kiinteä osuus yhtiötä, eikä sen laskeminen osakkeen omistajien käyttöön ole mahdollista rikkomatta OYL:a. Muiden varojen jakaminen on sallittua, ellei yritystä koske akuutti maksukyvyn aleneminen jakaessa tai jakamisen jälkeen. Julkisen osakeyhtiön osakepääoma ei voi laskea alle 80 000 euron ellei yrityksen yhtiöjärjestyksessä yritystä muuteta yksityiseksi osakeyhtiöksi. (Kyläkallio J, 2012: 44-45)

Julkinen tai yksityinen osakeyhtiö ilmenee toiminimeä koskevasta määräyksestä. Yritys on yksityinen, jos toiminimen loppuosassa ei ole tunnusta, joka osoittaa sen olevan julkinen. Jaottelu perustuu lähtökohtaisesti siihen, voiko yrityksen osakkeita ottaa arvopaperimarkkinalain eli APML:n mukaisesti julkiseen kaupankäyntiin. Julkisen osakeyhtiön osakkeilla on mahdollista kyseistä kauppaa. Yksityisen osakeyhtiön arvopapereita ei voida ottaa APML:n mukaiseen julkiseen kaupankäyntiin. Yrityksen on mahdollista muuttaa, säännöksiensä toteutuessa, yksityisestä julkiseksi tai päinvastoin. Yritys säilyttää identiteettinsä ja on sama oikeushenkilö kuin ennen muutosta. Yksityinen osakeyhtiö voidaan myös muuttaa kommandiittiyhtiöksi, avoimeksi yhtiöksi tai osuuskunnaksi. Sen lisäksi sen toimintaa voidaan toteuttaa myös yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Julkisen osakeyhtiön toimintaa ei voida heti muuttaa kommandiittiyhtiöksi, avoimeksi yhtiöksi tai osuuskunnaksi, eikä sen toimintaa voida toteuttaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Julkinen osakeyhtiö täytyy muuttaa ensin yksityiseksi osakeyhtiöksi ennen sen muuttamista edellä mainittuihin yritysmuotoihin. (Kyläkallio J, 2012: 45-46)

2.3. Hallinto ja päätäntävalta

OYL:n viidennessä ja kuudennessa luvussa säädetään osakeyhtiön johtamisesta ja hallinnoimisesta. Lain mukaan osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. ”Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että yhtiökokous päättää toimitusjohtajan ja hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvasta asiasta.” (OYL 624/2006 5:1 §) Yhtiöllä on lisäksi tarvittaessa oltava myös tilintarkastuslain mukaan tilintarkastaja sekä tarvittaessa varatilintarkastaja.

OYL:ssa säädetään kahdesta yhtiökokouksesta, jotka ovat nimeltään varsinainen yhtiökokous sekä ylimääräinen yhtiökokous. Varsinainen yhtiökokous on yritykselle pakollinen ja se on pidettävä viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tilikauden päätöksestä. Ylimääräiset yhtiökokoukset pidetään tarpeen vaatiessa. Yhtiökokousten lukumäärää ei ole rajoitettu, mutta OYL:n lähtökohtana on yksi varsinainen yhtiökokous tilikauden aikana. Päätettävät asiat voivat olla sellaisia, jotka toistuvat OYL:ssa tai yhtiöjärjestyksessä säännöllisin väliajoin taikka sellaisia, joista yhtiökokous tekee vain tarpeen vaatiessa päätöksen. (Kyläkallio J, 2012: 402, 408) Varsinaisessa yhtiökokouksessa päätetään seuraavista asioista:

- ”1. tilinpäätöksen vahvistamisesta, mikä emoyhtiössä käsittää myös konsernitilinpäätöksen vahvistamisen;
2. taseen osoittaman voiton käyttämisestä;
3. vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille, hallintoneuvoston jäsenille ja toimitusjohtajalle;
4. hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valinnasta, jollei tässä laissa säädetä tai yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin näiden toimikaudesta tai valinnasta; sekä
5. muista yhtiöjärjestyksen mukaan varsinaisessa yhtiökokouksessa käsiteltävistä asioista” (OYL 624/2006 5:3 §)

Ylimääräinen yhtiökokous pidetään tarpeen vaatiessa, jos:

- ”1. yhtiöjärjestyksessä niin määrätään;
2. hallitus katsoo siihen olevan aihetta;
3. osakkeenomistaja tai tilintarkastaja vaatii sitä 4 §:n mukaisesti; taikka
4. hallintoneuvosto katsoo siihen olevan aihetta ja sillä on yhtiöjärjestyksen mukaan oikeus päättää ylimääräisen yhtiökokouksen pitämisestä.” (OYL 624/2006 5:3 §)

Hallituksen päätehtävä on yhtiön sisäisen hallinnan lisäksi edustaa yhtiötä. Hallitus on yhtiön toimielin, ja siihen kuuluvat jäsenet voivat olla erikseen sopimussuhteessa yhtiöön. Hallitukseen valittava yhdestä viiteen varsinaista jäsentä, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin mainita. Jäsenten enimmäismäärää ei ole rajoitettu. Hallituksessa on kuitenkin oltava varajäsen jos varsinaisia jäseniä on lukumäärällisesti vähemmän kuin kolme. Jos hallituksen jäsenmäärää ei ole yhtiöjärjestyksessä määrätty, niin hallituksen jäsenten valitsija voi OYL:n ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti toimivaltansa puitteissa päättää montako jäsentä valitaan. (Kyläkallio, 2012: 504-505)

Hallitus kutsuu yhtiökokouksen koolle. Yhtiöjärjestyksessä voidaan myös määrätä, että hallintoneuvos kutsuu yhtiökokouksen koolle. (OYL 624/2006 5:17 §) Kutsuminen yhtiökokoukseen on toimitettava yksityisessä osakeyhtiössä aikaisintaan kahta kuukautta ja viimeistään viikkoa ennen kokousta. Kutsu on toimitettava niille osakkeenomistajille, joiden yhteystiedot ovat yhtiön tiedossa. Yhtiöllä voitaneen katsoa tapauskohtaisesti olevan velvollisuus myös selvittää osakkeenomistajien yhteystietoja, jos sen katsotaan olevan kohtuullista.

Hallituksen päätösvaltaan katsotaan periaatteessa kuuluvaksi asiat, jotka OYL:ssa tai yhtiöjärjestyksessä eivät nimenomaisesti tai asian luonteen puolesta kuulu muiden toimielinten suoritettavaksi. Hallitus käyttääkin niin sanottua yleistoimivaltaa ylimmän päätösvaltan pysyessä yhtiökokouksella. Hallitus voi tarvittaessa toimittaa yhtiökokouksen päättäväksi asian, joka yleistoimivaltaan kuuluu. Hallituksen ei ole mahdollista siirtää vastuuta tehtäviensä suorittamisesta muille toimielimille.

Olennaista kuitenkin on, että hallituksen suoritettavat tehtävät eivät tarkoita henkilökohtaisia velvoitteita sen jäsenille vaan sitä, että sen jäsenillä on vastuu päättää tarvittavista toimenpiteistä koskien tehtävän asianmukaista suorittamista. Hallitusta kuitenkin sitoo, muidenkin toimielimien tavoin, OYL:n säädökset, yhtiöjärjestyksen määräykset sekä yhtiötä koskevat oikeusnormit. Lisäksi hallituksen on toimittava päätöksenteossaan OYL:n mukaisesti osakkeenomistajien edun mukaisesti. (Kyläkallio J, 2012: 543-544)

3 VAROJENJAKOTAVAT OSAKEYHTIÖSSÄ

Osakeyhtiölain 13. luvussa ja ensimmäisessä pykälässä säädelään yhtiön varojenjako. Osakeyhtiön tavallisin keino varojen jakamiseen on voitonjako eli osinkojen jakaminen sekä varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta. OYL:n 14. luvussa säädelään osakepääoman alentamisesta. Lisäksi OYL:n kolmannessa ja 15. luvuissa säädelään mahdollisena varojenjakokeinona omien osakkeiden hankkimista tai lunastamista sekä 20. luvussa yhtiön purkamista ja rekisteristä poistamista.

Varojen jakaminen perustuu lähtökohtaisesti tilinpäätökseen, joka on viimeksi vahvistettu. Yhtiössä voi olla lainmukainen tai yhtiöjärjestyksen määräys, että tilinpäätöksen täytyy olla tilintarkastajan tarkastama ennen varojenjako. Jaossa on otettava huomioon tilinpäätöksen jälkeiset olennaiset muutokset, joilla on vaikutus yhtiön taloudelliseen asemaan. (OYL 624/2006 13:3 §) Käytännössä keskeinen asia on taseessa oleva yhtiön oman pääoman määrä, mutta myös muilla tilinpäätöstiedoilla on merkitystä arvioidessa yhtiön taloudellista tilaa. Vapaan oman pääoman määrä tulee tilinpäätöksen osoittamasta omasta pääomasta, josta on vähennetty erät, jotka kuuluvat sidottuun pääomaan. Sidottua pääomaa voi olla osakepääoma, arvonorotusrahasto, uudelleenarvostusrahasto, käyvän arvon rahasto sekä vanhan osakeyhtiölain ylikurssirahasto ja vararahasto. (Kukkonen M & Walden R, 2011: 40) Vapaata omaa pääomaa ovat SVOP-rahasto, rahastot, jotka ovat määrätty yhtiöjärjestyksessä tai päätöksellä perustettu yhtiökokouksessa sekä edellisten tilikausien voitto tai tappio. Vapaata omaa pääomaa on myös tilikauden voitto tai tappio.

Yhtiöstä saadut varat on palautettava, jos varojen saaja tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää jakamisen tapahtuneen tavalla, joka on OYL:n tai yhtiöjärjestyksen määräyksien vastainen. Jaolle, joka palautetaan, on maksettava kulloinkin voimassa olevan viitekoron mukaisesti korkoa. (OYL 624/2006 13:4 §)

3.1. Varojen jakaminen sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta

Nykyisen osakeyhtiölain (OYL 624/2006) tullessa voimaan, lakiin lisättiin säännökset sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Rahastoon on mahdollista merkitä pääomasijoituksia, siirtää voittovaroja tai merkitä varoja yritysjärjestelyjen yhteydessä. Uusien säännösten mukaisesti varojenjako SVOP-rahastosta käsitellään pääsääntöisesti osinkona. Tiettyjen edellytysten täytyessä varojenjako käsitellään luovutusvoittoverotuksen mukaisesti. Jos varojenjakaaja ei ole julkisesti noteerattu, niin varojenjako käsitellään säännöksissä tiettyjen edellytysten täytyessä luovutuksena.

”Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon merkintään se osa osakkeiden merkintähinnasta, jota perustamissopimuksen tai osakeantipäätöksen mukaan ei merkitä osakepääomaan ja jota ei kirjanpitolain mukaan merkitä vieraaseen pääomaan, sekä sellainen oman pääoman sijoitus, jota ei merkitä muuhun rahastoon.” (OYL 624/2006 8:2 §) Osakeyhtiöillä on aikaisemmin läpikäyty perustamissopimuksessa määritelty osakepääoma, joka on vähimmäisvaatimus yhtiön perustamiseen liittyen. Yksityisessä yhtiössä osakepääoman tulee olla vähintään 2 500 euroa ja julkisessa 80 000 euroa. (OYL 624/2006 1:3 §)

Varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuu samoin menettelytavoin kuin jaettaessa osinkoa. Osakeyhtiön on kuitenkin varojen jakamista koskevassa päätöksessä mainittava jaon määrä sekä mitä varoja käytetään. Varojenjako päätöksessä on siis aina kerrottava, että onko kysymys voiton eli osingon jakamisesta vai jaetaanko tietystä vapaan oman pääoman rahastosta. Vapaan oman pääoman rahaston jakamista koskevia säännöksiä sovellettiin ensimmäisen kerran verovuodelta 2014.

3.2. Osingonjako

”Tuloverolainsäädännössä ei ole osingon määritelmää. Luonteensa puolesta osinko käsittelee tuottoa osakkeelle eli oman pääoman ehtoisesille sijoitukselle osakeyhtiöön. Osingolla tarkoitetaan osakeyhtiölain 13:1 §:n mukaan voitonjakoa. Yhtiö voi jakaa osakkailleen varoja myös muuten kuin osinkona. Myös tällaiseen muuhun varojenjakoön sovelletaan työpanokseen perustuvan osingon verosäännöksiä, ellei kysymys ole oman pääoman palautuksesta.” (Verohallinto, viitattu 26.11.2018)

Osingonjaosta päättää yhtiökokous. Tavallisesti päätös tehdään varsinaisessa yhtiökokouksessa, jossa läpikäydään ja vahvistetaan yhtiön edellisen tilikauden tilinpäätös. Päätöksessä on mainittava jaon määrä sekä varojenjako tapa. Hallitus tekee yhtiökokoukselle esityksen, joka sisältää ehdotuksen osingonjaosta. Tämä on tultava ilmi hallituksen toimintakertomuksesta, mikäli yritys on velvollinen sellaisen laatimaan. Pienien yritysten ei tarvitse tehdä toimintakertomusta, jolloin esitys voitonjaosta tulee ilmetä tilinpäätöksen liitetiedoista. Lisäksi pien- ja mikroyritys, jolla ei ole toimintakertomusvelvoitetta voi tehdä sen supistettuna tarkoittaen, että se sisältää vain olennaiset tiedot tilikauden tapahtumista. Ennen varsinaista päätöstä voitonjaosta, tilintarkastajan on tarkastettava tilinpäätös. Pienissä osakeyhtiöissä ei ole välttämätöntä valita tilintarkastajaa. Mikäli yrityksen tilinpäätöksessä on epäselvyyttä, niin tilintarkastajan on huomautettava tästä asiasta välittömästi. (Koponen J, 2012: 9-10)

Osingonjaon enimmäismäärän määrittää yhtiön taseen mukainen vapaan pääoman määrä sekä yhtiön maksukyky. Tilikauden jälkeinen ajanjakso ja tapahtumat määrittävät varojen jakoa jos on olemassa perusteita, että ne vaikuttavat käytettävissä oleviin varojen määrään. Yritys ei voi jakaa osinkoa, jos päätettäessä yrityksen tiedetään johtavan tai pitäisi tietää sen johtavan maksukyvyttömyyteen. (OYL 624/2006 13:2 §) Yritys voi syyllistyä laittomaan varojenjakoön edellä mainitun tilanteen toteutuessa. Varojenjako on myös siinä tapauksessa laitton, jos yhtiökokouksessa ei ole päätetty siitä menettelysääntöjen mukaisesti. Yksimieliset osakkeenomistajat voivat päättää jakaa vapaata omaa pääomaa muussa suhteessa kuin osakkeenomistuksen tai yhtiöjärjestyksen perusteella OYL:n mukaisesti. Osakas voi luopua hänelle kuuluvasta osingosta, mutta se vaatii yksimielisen hyväksynnän kaikilta osakkailta. Mikäli osakkaille jaetaan eri suuruisena osinko, jolle ei löydy perusteita yhtiöjärjestyksestä, niin se voi johtaa verotuksen kiristymiseen. (Koponen J, 2012: 11, 125-127)

Osakeyhtiölain mukaan (OYL 624/2006 13:3 §) osinkoa voidaan jakaa kolmelta eri tilikaudelta:

1. Osingon- tai lisäosingonjako viimeksi päättyneeltä tilikaudelta
2. Osingonjako viimeistä edeltävältä tilikaudelta silloin, kun uusi tilikausi on jo päätynyt, mutta uutta tilinpäätöstä ei ole vielä vahvistettu ja tilintarkastettu
3. osingonjako meneillään olevalta tilikaudelta eli ns. väliosinko, joka perustuu esimerkiksi vahvistettuun ja tilintarkastettuun välitilinpäätökseen

Osinkoon rinnastetaan myös sen sijaan saatu sijaisosinko. Sijaisosinko on korvaus, joka suoritetaan osingon sijaan osakkeita koskevan lainaussopimuksen, takaisinostosopimuksen tai muun sellaisen sopimusjärjestelyn perusteella, jolla oikeus osingon saamiseen on väliaikaisesti siirtynyt toiselle verovelvolliselle. Laissa ei ole sijaisosingon määritelmää. (Verohallinto, viitattu 22.11.2018) Määritelmän puuttumisen vuoksi tässä opinnäytetyössä ei käydä sijaisosinkoa tarkemmin läpi.

Peitellyllä osingolla tarkoitetaan osingonjaon tavallisesta poikkeavaa ja muotovaatimuksia sivuuttavaa varojen siirtämistä osakastaholle, joka todelliselta luonteeltaan määritellään voitonjakotavaksi. Tapaa koskevat säädökset voivat tulla sovellettavaksi, jos osakas on osakasasemansa avulla saanut yhtiön kanssa tekemästään sopimuksesta taloudellista etua, jota ei normaalitilanteessa riippumattomien osapuolien välillä olisi syntynyt. (Verohallinto, viitattu 26.11.2018) Termiä käytetään vain verotuksessa.

Peitelty osinko voi tulla kyseeseen lähinnä yliveloitus- ja aliveloitustilanteissa. Näyttövelvollisuus peitellyn osingon toteutumisesta on lähtökohtaisesti verottajalla. Verottajan ei odoteta silti esittävän näyttöä verosta vapauttamisen tarkoituksesta. Soveltamistilanteeksi riittääkin usein se, että osakeyhtiön ja osakkaan toimien välinen hinnoittelu poikkeaa huomattavasti siitä, mikä objektiivisesti olisi kohtuullista tai luvallista. Verovelvollisen on pystyttävä näyttämään toteen ne erityiset syyt, joiden mukaisesti normaalihinnoittelusta on poikettu. (Yrityksen verotietopaketti, 2016: 96-97) Peitellyn osingon poikkeavasta luonteesta johtuen tässä opinnäytetyössä ei käydä sitä tarkemmin läpi.

Osakeyhtiölain säännösten vastaisesta laittomasta varojenjaosta on kyse, jos yhtiöllä ei ole ollut varojenjakoön jakokelpoisia varoja tai varojenjaossa ei ole menetelty sitä koskevien säännöksiä mukaisesti. Laitonta on myös voitonjako ilman hallituksen esitystä. Lisäksi varojenjako on laitonta, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai olisi pitänyt tietää yhtiön olevan maksukyvytön tai sen johtavan maksuongelmiin. Laitonta varojenjako voi olla myös liiketaloudelliselta kannalta perusteeton tapahtuma, jossa vähennetään yhtiön varallisuutta tai lisätään velkaa. Jos osingonjako on laiton, mutta samaan aikaan yhtiöjärjestyksen hyväksymä, niin osingonjakoon sovelletaan verotuksessa yleensä tuloverolain yhtiötä ja osingonsaajaa koskevia säännöksiä. (Verohallinto, viitattu 22.11.2018)

Osingonjakopäätös voidaan joutua peruuttamaan eri syihin vedoten. Syynä voi olla muun muassa laittomat varojenjakotilanteet. Osingonjaon peruttamiseen voi oleellisesti liittyä myös esimerkiksi verosuunnittelu, jonka vuoksi osakkeenomistaja ei halua nostaa osinkoa. Osingonjaon peruuttamisen verokohtelusta ei ole olemassa erityissäännöksiä verolainsäädännössä. Lähtökohtaisesti osingonjakopäätöksen voi peruuttaa, kun päätös on tehty ennen kuin osinko on ollut nostettavissa.

3.2.1 Vähemmistöosinko

Määrävähemmistö eli osakkeenomistajat, jotka omistavat vähintään 1/10 osakkeista, voivat vaatia vähemmistöosinkoa. Osakas ei voi vaatia jaettavaksi voittoa enempää kuin osakeyhtiölain mukaan on ilman velkojien suostumusta mahdollista jakaa, eikä enempää kuin kahdeksan prosenttia yhtiön omasta pääomasta. (OYL 624/2006 13:7.1 §) Yhtiöjärjestyksessä olevalla määräyksellä vähemmistöosinkoa voidaan rajoittaa vain kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella. (OYL 624/2006 13:7.2 §) Vähemmistön osinko-oikeutta vähentää myös määrä, joka on yhtiöjärjestyksen mukaisesti siirrettävä rahastoon tai jätettävä jakamatta. Oikeutta pienentää myös kuluneen tilikauden aikana mahdollisesti jaettu osinko. Lisäksi tilikauden tappiot, maksukyvyn aleneminen sekä erityistapauksissa velkojien suostumuksen puuttuminen voi rajoittaa oikeutta osinkoon. (Koponen J, 2012: 17)

3.2.2 Ennakko-osinko

Ennakko-osinkomenettelyssä voidaan tehdä niin sanottu ennakoiva päätös, joka edellyttää tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen tehtävää ennakoivaa päätöstä vastaavaa osingonjakopäätöstä. Usein ennakko-osinkomenettelyllä halutaan aikaistaa tytäryhtiön jakaman osingon tulouttamista emoyhtiön osingonjakomahdollisuuksien parantamiseksi. Jakaminen edellyttää, että osingonsaajalla on osakassopimukseen tai konsernisuhteeseen perustuva määräysvalta. Päätöksen tulisi perustua realistiseen oletamaan yrityksen osingonjakohetkenä oleviin jakokelpoisiin varoihin. Tämänkaltainen menettely on yhtiöoikeudellisesta näkökulmasta mahdollinen, joskaan ei aina suositeltava. (Kukkonen M & Walden R, 2011: 42-43)

3.2.3 Väliosinko

Osakeyhtiölaki mahdollistaa väliosingon jakamisen yhtiössä. Käytännössä tämä tarkoittaa osingonjakopäätöstä kesken tilikauden, joka tehdään mahdolliseksi välitilinpäätöksen avulla. Väliosingossa jaettava määrä koostuu kuluvan tilikauden aikana kertyneestä voitosta. Väliosingon jakaminen ansio- ja pääomatuloksi tapahtuu edeltävän vuoden nettovarallisuuden perusteella. (Viitala T, 2014: 73-74)

Jos yhtiössä on lain mukainen tai yhtiöjärjestyksen määräys valita tilintarkastaja, niin välitilinpäätös pitää olla tilintarkastettu ennen väliosingon jakamista. Välitilinpäätös tulee lisäksi vahvistaa ylimääräisessä yhtiökokouksessa. Tilikauden päättymisen jälkeen laaditaan uusi tilinpäätös, jossa otetaan huomioon kesken tilikauden tehty väliosingon jakaminen. Väliosinko on mahdollinen, kun noudatetaan tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevia säädöksiä. Lisäksi yhtiön taloudellinen maksukyky tulee olla turvattu. (Kukkonen M & Walden R, 2011: 41)

3.2.4 Osinko muuna kuin rahana (in natura)

Osinko jaetaan tavallisesti rahana, mutta osingonjakopäätöksessä voi olla määräys, joka velvoittaa yhtiön jakamaan osinkoa velkasitoumuksilla, yhtiön omistamalla arvopapereilla tai luovuttamalla muuta omaisuutta. Osakkaiden yhdenvertaisuutta ei kuitenkaan saa rikkoa erilaisilla osingonjakomääräyksillä, jolleivät kaikki osakkaat ole hyväksyneet sitä. (Koponen J, 2012: 16) Omaisuuden jakamiseen osinkona osakkaille liittyy aina olennaisesti arvostamiskysymys. Osakeyhtiöoikeudellisesti ja kirjanpidollisesti jaettu omaisuus arvostetaan tasearvoon, jolloin taseen jakokelpoiset varat vähentyvät luovutetun omaisuuden taseessa olevalla arvolla. Verotuksessa osingonjakona osakkaille jaettu omaisuus arvostetaan käypään arvoon, koskien niin yritystä kuin osakasta. Osingonjakoon in natura voi liittyä varainsiirtovero. Varainsiirtoverotuksen näkökulmasta omaisuuden jakaminen osinkona pidetään veronalaisena luovutuksena. (Viitala T, 2014: 75-76)

3.2.5 Työpanososinko

Osakeyhtiölaki mahdollistaa erilajisten osakkeiden käyttämisen osakeyhtiössä. Tyypillisesti erilajisten osakkeiden käyttö liittyy osakkeiden erilaiseen oikeuteen yhtiön osingonjaossa. On olemassa erilaisia yhtiöitä, kuten ammatinharjoittaja- tai asiantuntijayhtiöitä, joissa useampi henkilö harjoittaa yhdessä liiketoimintaa, ja joiden oikeus osinkoon voi määräytyä omistettavan osakekannan mukaan. Työpanososingossa osakkeenomistajan omistusosuudella ei välttämättä ole vaikutusta osinkoon, vaan osinkoa voidaan jakaa esimerkiksi henkilön harjoittaman toiminnan tuloksen perusteella. (Viitala T, 2011: 61)

Osinko verotetaan sen henkilön työtulona, jonka työpanoksesta on kysymys. Jos jakoperusteena ei ole työpanos, vaan esimerkiksi omistusoikeus, niin työpanosta koskevat säännökset eivät täyty. Työpanososinko on tuloa palkkana tai työkorvauksena, vaikka työnsuorittaja ei ole saanut osinkona jaettuja varoja itselleen. (Verotietokirja, 2016: 95-96) Tuloverolain 33b §:n kolmannen momentin mukaan osinko katsotaan ansiotuloksi, jos jakoperusteena on yhtiöjärjestyksen määräyksen, yhtiökokouksen päätöksen, osakassopimuksen tai muun sopimuksen mukaan osingonsaajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos.

Työpanososingon maksajille liittyy usein velvoitteet, joita on muun muassa ennakonpidätysvelvollisuus ja velvollisuus suorittaa työnantajan sosiaaliturvamaksu. Työpanososinko luetaan tuloksi osingon ollessa nostettavissa. Yhtiön osakkaalla verotettavasta työpanososingosta ei makseta työeläkevakuutusmaksua eikä työttömyysvakuutusmaksua, vaikka osinko verotettaisiinkin palkkana. Yhtiön verotuksessa työpanososinko näkyy usein sen verovuoden kuluna, jolloin päätös on tehty. (Verotietokirja 2016: 96)

Työpanososinkoa koskevan säännöksen tarkoituksena on ehkäistä työpanosperusteisen ansiotulon muuntamisen kevyemmän verotuksen osinkotuloksi. Säännöksen perusteella työpanososinkoa verotetaan kuin tulo olisi maksettu työnsuorittajalle palkkana tai työkorvauksena. Työpanososinkoa koskevia säädöksiä on sovellettu ainoastaan listaamattoman yhtiön jakamiin osinkoihin. (Viitala T, 2014: 62-63)

3.2.6 Osinkosaatavan vanhentuminen

Osakkeenomistajan oikeus osinkoon vanhenee kolmen vuoden kuluessa, jos osinkovelan eräpäivä on ennalta yhtiölle sitovasti määrätty. Jos yhtiöllä on käytössä osinko- ja maksulippuja, osinko vanhenee viiden vuoden kuluttua siitä, kun osinko on ollut nostettavissa. Määräaika alkaa usein yhtiökokouksesta, mikäli erääntymispäivää ei ole mainittu osingonjakopäätöksessä. Yhtiöjärjestyksen perusteella tilanne voi kuitenkin muuttua. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä vanhenemisaika tai yhtiökokouksessa voidaan kyseinen päivä päättää. Vanhentuneet eli nostamattomat osingot kuuluvat yhtiölle ja ne tulee palauttaa vapaaseen omaan pääomaan tai rahastoida yhtiökokouksessa määrätyn päätöksen mukaisesti. (Koponen J, 2012: 18)

3.3. Osakkeiden lunastaminen tai hankkiminen

Osakkeiden lunastamis- tai hankkimisperusteista keinoa voidaan käyttää yhtiön varojen jaossa. Omien osakkeiden hankkimisella tarkoitetaan tilannetta, jossa osakkaat vapaaehtoisesti luopuvat osakkeistaan yhtiön hyväksi, yleensä kaupan perusteella. Lunastamisessa on kyse tilanteesta, jossa osakkaan on yhtiökokouksen määräyksen nojalla luovutettava osakkeistaan. Lunastaminen voi tapahtua vastikkeellisesti tai vastikkeetta. Yhtiön hallussa pitämät osakkeet eivät tuota äänioikeutta yhtiölle. Osakkeiden lunastaminen vaatii jakokelpoisia varoja. (Kukkonen M & Walden R, 2011: 231)

Hankkimisesta ja lunastamisesta päätetään yhtiökokouksessa. Julkisessa yhtiössä tehtävä päätös vaatii määräenemmistön. Yhtiöjärjestyksessä voidaan valtuuttaa hallitus päättämään hankkimisesta kokonaan tai osin. Kyseisessä päätöksessä voidaan mainita hankittavien osakkeiden enimmäismäärä, vastikkeen enimmäis- tai vähimmäismäärä sekä valtuutuksen voimassaoloaika. (OYL 624/2006 15:5 §) Valtuutus on ilmoitettava rekisteröitäväksi viimeistään kuukauden kuluttua päätöksestä, jonka jälkeen se voi olla voimassa korkeintaan viisi vuotta sen antamisesta. Muissa tilanteissa päätöksen hankkimisesta ja lunastamisesta voi tehdä hallitus. (OYL 624/2006 15:10 §)

Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä yhtiöllä olevan oikeus tai velvollisuus lunastaa yhtiön osakkeita. Yhtiöjärjestyksessä on tällöin määrättävä seuraavanlaisesti:

- ” 1) onko kysymys hankkimisesta vai lunastamisesta;
- 2) onko yhtiöllä oikeus vai velvollisuus hankkimiseen tai lunastamiseen;
- 3) mitä osakkeita määräys koskee ja tarvittaessa, missä järjestyksessä osakkeet hankitaan tai lunastetaan;
- 4) noudatettava menettely;
- 5) osakkeista maksettava vastike tai sen laskemisessa käytettävät perusteet; sekä
- 6) mitä varoja vastikkeen maksuun voidaan käyttää.” (OYL 624/2006: 15:10 §)

Omien osakkeiden hankkiminen on eräs tapa tehdä sukupolvenvaihdos perheyhtiössä. Se antaa jatkajalle mahdollisuuden rahoittaa yhtiön hankintaa sen omilla varoilla. Kyseisessä tilanteessa yhtiön arvo ja voitonjakokelpoiset varat vähenevät kaupan rahoittamiseksi. Omien osakkeiden hankkimisiin voi liittyä kuitenkin riskejä verotuksen näkökulmasta. Lunastuksessa ja kaupanteossa käytettävän hinnan pitää olla oikea eli yhtiö ei saa maksaa osakkailleen ylihintaa. Hinnan olleessa käypä, voidaan osakkeiden lunastaminen katsoa silti veronkierroksi, jos sillä on pyrkimys välttää osinkotulon verotuksesta syntyviä kuluja. Jos katsotaan, että yhtiössä on aidosti tapahtumassa suunniteltu sukupolvenvaihdos, niin ongelmia verotuksen suhteen ei katsota lähtökohtaisesti syntyvän. Alihankintatilanne voidaan katsoa ongelmalliseksi, jos yhtiön osakas myy alihinnalla osakkeita toiselle. Tällöin ratkaisevaa lienee se, että minkälainen sukulaisrelaatio osakkaiden välillä on. (Kukkonen M & Walden R, 2011: 231-232)

3.4. Osakepääoman alentaminen

Yritys voi alentaa osakepääomaansa varojenjakokeinona. Yhtiökokous voi päättää osakepääoman jakamisesta, sen alentamisesta varojen siirtämiseksi vapaan oman pääoman rahastoon. Osakepääomaa voi käyttää siis kattamaan välitön tappio, johon vapaa oma pääoma ei riitä. Osakepääomaa ei voi kuitenkaan alentaa ensimmäisen luvun kolmannen pykälän ensimmäisen momentin vastaisesti vähimmäisosakepääomaa pienemmäksi. Päätöksessä on mainittava alentamismäärä tai sen enimmäismäärä sekä mihin tarkoitukseen määrä käytetään. (OYL 624/2006 14:1 §)

Osakepääoman alentaminen on aina ilmoitettava kaupparekisteriin, jotta se voidaan rekisteröidä. Osakepääoma on alennettu, kun alentaminen on rekisteröity. (Patentti- ja rekisterihallitus, viitattu 13.11.2018) Koska omien osakkeiden hankkiminen tapahtuu voittonjakoon käytettävissä olevien varojen puitteissa, niin yhtiölle lankeaa kolmen vuoden voittonjakokiello. Osakepääoman alentamiseen liittyy oleellisesti velkojien suojausmenettely. Jos velkojilla on 14. luvun toisen pykälän ensimmäisen momentin mukainen oikeus vastustaa menettelyä, niin heillä on mahdollisuus estää osakepääoman alentaminen. Oikeutta ei kuitenkaan ole, jos alentamismäärä käytetään tappion kattamiseen tai jos osakepääomaa korotetaan vähintään alentamismäärällä. (OYL 624/2006 14:2 §)

Rekisteriviranomainen antaa hakemuksen saatuaan 14. luvun kolmannen pykälän mukaisen kuulutuksen velkojille, jossa mainitaan heidän oikeus vastustaa menettelyä ilmoittaen siitä kirjallisesti kuulutuksessa mainittavana viimeisenä päivämääränä. Yhtiön on lähetettävä velkojille kirjallinen ilmoitus viimeistään kuukausi ennen määräpäivää. Yhtiön täytyy myös todistaa rekisteriviranomaisille lähettäneensä ilmoituksen. Todistuksen lähettäjä on hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja. (OYL 624/2006 14:3 §)

Mikäli velkojat eivät ole vastustaneet osakepääoman alentamista taikka jos velkojat ovat saaneet maksun tai turvaavan vakuuden saatavastaan, niin rekisterihallintaviranomainen rekisteröi osakepääoman alentamisen. Jos velkoja vastustaa osakepääoman alentamista, niin sitä koskeva päätös raukeaa. Rekisteriviranomainen lykkää asian käsittelyä, jos yhtiö osoittaa kuukauden kuluessa määräpäivästä sopineensa asian velkojien kautta esimerkiksi vakuuden avulla, taikka jos yhtiö ja velkoja pyytävät asian käsittelyn lykkäämistä. (OYL 624/2006 14:6 §)

3.5. Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen

Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen on varojenjakokeinona äärimmäisen epätyypillinen ratkaisu osakeyhtiön kannalta. Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen tarkoittaa yhtiön toiminnan päättymistä, joten varojenjakokeinona se on käytännössä lopullinen. Sen vuoksi opinnäytetyössä ei tarkenneta yksityiskohtaisesti niitä koskevia säännöksiä.

Rekisteristä poistetun yhtiön edustajilla on mahdollisuus ryhtyä toimiin, joilla on merkitys yhtiön velanmaksukykyyn ja omaisuuden arvon säilyttämiselle. Rekisteristä poistetun yhtiön varoja ei ole kuitenkaan mahdollista jakaa heti osakkaille tai muille oikeutetuille ilman tarvittavia selvitysmenettelyitä. Yhtiön edustajilla on kuitenkin tulevaisuudessa mahdollisuus jakaa säilyneitä varoja osakkaille. Rekisteristä poistamisen jälkeen on viiden vuoden siirtymäaika, jonka jälkeen yhtiön edustajat voivat jakaa varoja niihin oikeutetuille henkilöille, jos yhtiön varat eivät ylitä 8 000 euroa eikä yhtiöllä ole tunnettuja velkojia.

4 OSINGONJAON VEROTUS

Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen. Yhtiön toimintaa verotetaan yhtiön tulona, eikä tulo sellaisenaan vaikuta osakkeenomistajan verotukseen. Yhtiöitä verotetaan niiden tekemän tuloksen perusteella. Osakeyhtiön yhteisöverokanta on 20 prosenttia. Verokohdeltu perustuu molempien niin yhtiön kuin osakkeenomistajan itsenäisyydelle. Yhtiön tuloksen verotuksen lisäksi osakkeenomistajia verotetaan erikseen yhtiön jakamien varojen perusteella. Verotus vaihtelee osingonsaajan perusteella.

Julkisesti noteeratulla yhtiöllä tarkoitetaan sellaista yhtiötä, jonka osakkeet ovat osingonjaosta päätettäessä julkisen kaupankäynnin kohteena:

- ”1. kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa (748/2012) tarkoitettulla säännellyllä markkinalla;
2. muulla säännellyllä tai viranomaisen valvonnassa olevalla Euroopan talousalueen ulkopuolella; tai
3. kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettussa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä edellyttäen, että osake on otettu kaupankäynnin kohteeksi yhtiön hakemuksesta tai sen suostumuksella.” (TVL 1535/1995 33:a)

Verotettava tulos lasketaan erikseen tulolähteittäin. Osakeyhtiöiden tulolähteiden veronalaisista tuloista vähennetään kyseiseen tulolähteeseen kuuluvat vähennyskelpoiset menot. Näiden tulolähteiden verotettavat tulot lasketaan yhteen ja kokonaissummasta lasketaan yhteisön tulovero. Osakeyhtiöiden osakkaita verotetaan heidän nostaessa tuloa yhtiöstä esimerkiksi palkkana tai osinkona. (Yrityksen verotietopaketti, 2016: 89) Osinkoihin kohdistuu osittainen kahdenkertainen verotus. Osinkoa voidaan verottaa myös työperäisenä tarkoittaen sitä, että osinko rinnastetaan palkkaan. (Koponen J, 2011: 266-267)

Osakeyhtiöiden täytyy antaa veroilmoitus yleensä neljän kuukauden aikana tilikauden päättymisestä. Antamisaikaa voi kuitenkin anoa pidennettäväksi verovirastosta. On suositeltua, että ilmoitus annetaan sähköisesti. Veroilmoitus tulee antaa ilman erillistä muistutusta jokaiselta tilikaudelta erikseen. (Yrityksen verotietopaketti, 2016: 90) Jaettu osinko on tulonsaajan näkökulmasta pääomatuloa tai ansiotuloa. Osingonsaajan verotuksen kannalta ei ole merkitystä, onko osinko jaettu jo päättyneeltä vai vielä kesken olevalta tilikaudelta. Saatu osinko määritellään sen verovuoden tuloksi, kun osinko on nostettavissa.

Ansio- ja pääomaverotuksessa on huomattavaa se, miten se toteutetaan. Normaalissa tilanteessa huojennettuna verotettu osinko tai pääomatulona verotettu osinko voi olla sen saajalle verotuksellisesta näkökulmasta parempi vaihtoehto kuin ansiotulo, koska ansiotuloja verotetaan progressiivisesti eli verojen määrä nousee suhteellisesti tulotasojen noustessa. Huomioitavaa on lisäksi se, että kenen etua palkanmaksun yhteydessä haetaan. Yritykselle tuottaa etuja maksaa mieluummin palkkaa kuin osinkoja, koska palkanmaksu on yritykselle vähennyskelpoinen kulu. Osakkaan etu on taas, että yritys maksaa palkkaa tiettyyn pisteeseen asti ja sen jälkeen loput osinkoina, jotta niistä määräytyvät verot voidaan optimoida.

4.1 Nettovarallisuuden laskeminen sekä varojen arvostaminen

Osakkeen matemaattinen arvo riippuu keskeisesti yhtiön nettovarallisuudesta. Nettovarallisuutta laskettaessa huomioidaan yhtiön kaikki varat ja kaikki velat riippumatta siitä kuuluvatko ne elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Nettovarallisuus ja siihen oleellisesti vaikuttavat tekijät ovat suuressa asemassa voitonjaon verosuunnittelussa. On tärkeää huomata, että yhtiötasolla tehdyt verotusratkaisut voivat vaikuttaa nettovarallisuuteen ja osingon verotukseen osakkaan tasolla. Poiston tekeminen verovuonna lähtökohtaisesti vähentää yhtiön nettovarallisuutta, kun taas poiston tekemättä jättämisellä ei sitä vaikutusta ole. Voitonjaon optimointi edellyttää, että toimenpiteiden vaikutuksia tarkastellaan niin yhtiön kuin yksilön tasolla. (Viitala T, 2014: 49-50)

Nettovarallisuuslaskelmassa varojen arvona pidetään yleisesti tuloverotuksen hankintamenon jäännöstä, joka yhtiöllä on verotuksessa mahdollisten poistojen ja arvonalennuksien jälkeen jäljellä tilikauden päättyessä. Nettovarallisuutta laskettaessa käytössä olevat arvot voivat siten tehdä poikkeuksen tilinpäätöksen tasearvoista. Varoihin kuuluu lähtökohtaisesti kaikki taseen vastaaviin sisältyvät erät. Näitä on pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, sijoitukset sekä vaihtuvien vastaavien vaihto-omaisuus, saamiset, pankkisaamiset, rahoitusarvopaperit ja rahat sekä pitkävaikutteiset varallisuusarvoa sisältävät menot. (Viitala T, 2014: 50) Nettovarallisuutta voi lisätä osakkeiden vertailuarvo, joka on 70 prosenttia niiden markkina-arvosta, jos se on suurempi kuin tasearvo, ja lisäksi kiinteistöjen vertailuarvo, joka on 70 prosenttia kiinteistön verotusarvosta, jos se on suurempi kuin tasearvo.

Nettovarallisuuden tulkinnanvaraisimmat erät voivat liittyä aineettomaan omaisuuteen, kuten esimerkiksi tutkimus- ja kehittämismenoihin tai patentteihin. Laskettaessa varoja keskeinen kysymys on, että voidaanko niiden katsoa kuuluvan nettovarallisuuteen. Ulkopuoliselta taholta hankittujen aineettomien oikeuksien katsotaan olevan veronalaisia varoja. Toisaalta yhtiön itse kehittämällä aineettomilla oikeuksilla ei ole katsottu olevan varallisuusarvoa, koska niitä ei ole vastikkeellisesti hankittu. Yhtiön taseessa piilevänä olevaa liikearvoa ei pidetä varallisuusarvoa omaavana eränä, mutta yhtiön taseessa olevan liikearvon voidaan katsoa olevan varallisuusarvoa nostattava tekijä. (Viitala T, 2014: 53-55)

Velkana pidetään taseen vastattaviin vieraaseen pääomaan merkittyjä erä, kuten myös vakuutuslaitoksen korvaus- ja vakuutusmaksuvastuuta sekä eläkesäätiön ja muun eläkelaitoksen eläkesitoumuksista johtuvaa vakuutusteknisten perusteiden perusteella lasketua eläkevastuuta. Lisäksi velkaan kuuluu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaisesti lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavan vakuutusyhtiön vakavaraisuutensa parantamiseksi tehtyä varausta sekä pääomalainaa, kun se on vierasta pääomaa. Yhtiön velat arvostetaan niiden nimellisarvoon. Velan ollessa indeksiin tai muuhun vertailuperusteeseen sidottu tarkoittaa, että sen arvona pidetään muuttuneen vertailuperusteen mukaista arvoa. (ArvL 1142/2005 2:8 §)

Rahoitusomaisuuteen kuuluvan saamisen arvoksi katsotaan nimellisarvo ja muun rahoitusomaisuuden arvoksi hankintameno, joista on tehty arvonalentumisvähennykset elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaisesti. Vaihto-omaisuuden arvoksi katsotaan hankintameno, josta on vähennetty arvonalentumisvähennys elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaisesti. Sijoitusomaisuuden arvoksi katsotaan hankintamenon ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaisesti arvonkorotuksen yhteismäärä, josta on vähennetty arvonalentumisvähennys. Käyttöomaisuuden arvoksi katsotaan verovuoden päättyessä tuloverotuksessa poistamatta oleva arvo. Varallisuusarvoa sisältävien pitkävaikutteisten menojen arvoksi katsotaan myös verovuoden päättyessä tuloverotuksessa poistamatta oleva arvo. Muuhun kuin vaihto- tai sijoitusomaisuuteen kuuluvat kiinteistöt, rakennukset ja rakennelmat arvostetaan ensimmäisestä ja neljännestä momentista poiketen verovuotta edeltävän vuoden vertailuarvoon siinä tapauksessa, jos ne ovat poistamatonta hankintamenoa suurempia. (ArvL 1142/2005 2:3 §)

Muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön osakkeen vertailuarvo lasketaan matemaattisen arvon laskemista koskevien säännösten perusteella lain toisen ja viidennen välisten momenttien mukaisin poikkeuksin. Vertailuarvoa laskettaessa nettovarallisuudesta vähennetään tilikaudelta jaettavaksi päätetty osinko. Vertailuarvo saa olla enintään 50 prosenttia korkeampi kuin edellisen vuoden vertailuarvo. Jos edellisen vuoden vertailuarvo on nolla, niin vertailuarvoksi katsotaan verovuoden ja edellisen vuoden vertailuarvon keskiarvo. (ArvL 1142/2005 2:5 §)

Verovuoden aikana tapahtuneet osakepääoman korottamiset ja alentamiset, yhtiön osakkeiden lunastaminen ja muu hankkiminen ja luovuttaminen sekä osakkeen nimellisarvon tai kirjanpidollisen vasta-arvon muutokset otetaan huomioon osakkeen vertailuarvoa laskettaessa, jos uusmerkinnässä osakkeiden merkintäaika on päättynyt taikka osakkeet ovat hankittu tai luovutettu ennen verovuoden loppua tai jos muu muutos on tehty kaupparekisteriin ennen verovuoden päättymistä. Nettovarallisuus lasketaan lisäämällä nettovarallisuuteen yhtiöön tullut uusi maksullinen pääoma ja osakkeiden luovutuksessa saatu määrä sekä vähennetään osakepääoman alentamisen ja osakkeiden lunastamisen ja hankkimisen vuoksi osakkaille maksettu määrä. Osakkeen vertailuarvo saadaan, kun jaetaan uusi nettovarallisuus osakkeiden uudella lukumäärällä. (ArvL 1142/2005 2:5 §)

4.2 Osakkeen matemaattinen arvo

Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan jakamalla yhtiön tarkistettu nettovarallisuus yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. (ArvL 1142/2005 2:9 §) Matemaattisen arvon laskemisessa käytetään yrityksen viimeisimmän tilinpäätöksen nettovarallisuutta ja lähinnä siis tasetta. Verovuodelle 2018 osakkeen matemaattisen arvon määrittäminen tapahtuu 31.12.2017 päättyneen tilikauden taseen perusteella. Jos yhtiön tilikausi olisi päätynyt esimerkiksi 31.8.2018 ja päätös osingonjaosta olisi syntynyt 15.9.2018, niin yrityksen osakkeen matemaattisen arvon määrittämiseksi olisi käytetty edellisen vuoden 31.8.2017 tilinpäätöksen tasetta.

Uuden yhtiön, jota ei ole katsottu jatkavan ennestään olevan liikkeen, ammatin, maatalouden tai metsätalouden taikka yhtymän tai yhteisön toimintaa, ja jonka tilikausi ei ole päättynyt ennen verovuoden alkua, katsotaan osakkeen matemaattiseksi arvoksi sen nimellisarvo. Sen puuttuessa osakkeen matemaattinen arvo voidaan määrittää myös kirjanpidollisella vasta-arvolla taikka yhtiön tai osakkaan vaatiessa nimellisarvoa tai vasta-arvoa korkeammalla merkintähinnalla. (ArvL 1142/2005 2:10 §) Jos aikaisemmin harjoitetun toiminnan varat ja velat siirretään toimintamuodon muutoksen seurauksena samoista arvoista perustettuun yhtiöön, niin yhtiön nettovarallisuus lasketaan siirtyvästä toiminnasta laaditun viimeisen tilinpäätöksen perusteella. Jos vain osa varoista ja veroista siirtyy, niin vain ne otetaan huomioon nettovarallisuutta laskiessa. (ArvL 1142/2005 2:11 §)

Osakepääoman korottamisen tapahtuessa verovuoden alkua edeltäneen tilikauden päättymisen jälkeen, katsotaan merkittyjen uusien osakkeiden matemaattiseksi arvoksi verovuonna niiden nimellisarvo. Nimellisarvon puuttuessa, arvotus voi tapahtua osakkeen kirjanpidollisen vasta-arvolla taikka yhtiön tai osakkaan vaatiessa nimellisarvoa tai vasta-arvoa korkeammalla merkintähinnalla. (ArvL 1142/2005 2:12 §)

Yhtiön sulautuminen ja jakautuminen otetaan huomioon matemaattista arvoa laskettaessa. Uuden yhtiön nettovarallisuus saadaan laskettua sulautuvan ja vastaanottavien yhtiöiden nettovarallisuuksien perusteella, jos sulautuminen on tullut voimaan sen tilikauden päättymiseen mennessä, jolta osinko jaetaan ja on ollut nostettavissa. (ArvL 1142/2005 2:13 §)

4.3 Osingonjaon ennakonpidätys

Vuoden 2014 alusta ennakonpidätys on pitänyt toimittaa julkisesti noteeratun yhtiön lisäksi myös muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön jakamista osingoista. Osinkojen verotukseen katsotaan kuuluvan myös varojenjako sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta.

1. Ennakonpidätys julkisesti noteeratun yhtiön jakamista osingoista on 25,5 prosenttia
2. Ennakonpidätys muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön jakamista osingoista on 7,5 prosenttia 150 000 euroon asti, jonka rajan ylittävistä osuudesta ennakonpidätys on 28 prosenttia (Verohallinto, viitattu 12.10.2018)

Muun kuin julkisesti noteeratun saman yhtiön jakamien osinkojen 150 000 euron rajan ylittämisen suuremman ennakonpidätysprosentin tarkoituksena on, että ennakoperinnässä ja lopullisessa verotuksessa maksetut verot vastaisivat mahdollisimman hyvin toisiaan. Osingon maksajan on seurattava osingon saajalle maksamiensa 150 000 euron ylittymistä. Ennakonpidätyksen määrä lasketaan edellä mainittujen prosenttien mukaisesti osingon saajalle jaettavasta määrästä, vaikka osa osingosta on saajalleen verovapaata tuloa. Ennakonpidätys on toimitettava riippumatta siitä, että onko osinko saajalleen ansiotai pääomatuloa. Velvollisuus koskee myös sellaista varojenjakoja muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön vapaan oman pääoman rahastosta, joka verotetaan osinkona. Ennakonpidätys toimitetaan edellä mainitun suuruisena, ellei esitetä osingolle laskettua muutosverokorttia. Ennakonpidätystä ei toimiteta kuin vain luonnolliselle henkilölle tai kotimaiselle kuolinpesälle maksettavasta osingosta. Osakeyhtiölle maksettavasta osingosta ei toimiteta ennakonpidätystä.

Verohallinnossa katsotaan, että ennakonpidätys osingosta on toimitettava silloin, kun osingot ovat osingonsaajan nostettavissa eli osingonjakopäätöksessä kirjattuna maksupäivänä tai osingonjakopäätöspäivänä, jos maksupäivä ei ollut tarkennettu. Lähtökohtaisesti ennakonpidätys toimitetaan nostettavissa olevien osinkojen määrästä, vaikka ne nostettaisiinkin osittain tai kokonaan myöhemmin. Jos yhtiöllä on rajoitetusti verovelvollisia, joiden osingosta peritään lähdevero, niin se on perittävä osingon ollessa nostettavissa. (Verohallinto, viitattu 12.10.2018)

4.4 Osinkojen verotuksen muuttuminen

Muutoksia on tapahtunut merkittävästi vuosituhannen alkuun verrattuna. Etenkin pääomaverotusta koskevien säännöksiä muuttuminen vain kiihtyi 2010-luvun alkupuolella. Verotuskäytännöt ovat muuttuneet siten, että osinkojen verotuksessa otetaan paremmin huomioon maailmantilanteen kehittyminen ja yhtiöiden toimintaedellytysten parantaminen. Toisaalta osinkojen verotus koetaan erityisen hankalaksi byrokratian ja velvollisuuksien lisääntymisen vuoksi. Osinkotulojen verotusta koskevat ajankohtaisimmat muutokset ovat tapahtuneet vuosina 2005, 2011, 2012, 2013, 2014 ja 2017. Useiden veromuutoksien taustalla on ollut siirtymäaika, joka on monissa tapauksissa ollut vuoden mittainen.

Vuonna 2005 tapahtuneen osinkoverouudistuksen merkittävin muutos koski yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopumista. Hyvitysjärjestelmän perusajatuksena oli osakeyhtiön ja osakkeenomistajan verojen integrointi. Järjestelmän tavoitteena oli, että osinkona jaettua voittoa verotettaisiin vain yhdenkertaisena kahdenkertaisen sijaan. Kahdenkertainen verotus poistettiin vähentämällä yhtiön maksama vero osingonsaajan osinkotuloon kohdistuvasta verosta. Jos osingonsaajan veroprosentti oli korkeampi kuin yhtiön, niin osakas maksoi lisää veroa, kun taas osakkaan alemmalla veroprosentilla hänelle jaettiin veronpalautusta. Luonnollisen henkilön saamien osinkojen veronalainen osuus oli 57 prosenttia 70 prosentin sijasta. Listaamattoman yhtiön pääomatulo-osinko laskettiin yhdeksän prosentin vuotuisesta tuotosta. Julkisesti noteeratut yhtiöt suorittivat luonnollisille henkilöille maksamistaan osingoista ennakon pidätyksen, joka oli 15 prosenttia. Yhteisön saamista veronalaisesta osingosta veronalaista tuloa oli 60 prosenttia 70 prosentin sijasta. Yhteisövero oli 26 prosenttia ja pääomatuloverokanta oli 28 prosenttia.

Vuosi 2011 ei merkinnyt suuria muutoksia osinkotulojen verotuksessa. Lakiin lisättiin säännös työpanokseen perustuvasta osingosta. Listaamattoman yhtiön jakamien osinkojen yhteismäärästä 90 000 euroa oli osakkaalle pääomatuloina verovapaata tuloa. Listattu yhtiö pidätti maksamastaan osingosta 19 prosentin suuruisen ennakonpidätyksen. Yhteisövero säilyi 26 prosentissa ja pääomatulojen verokanta säilyi muuttumattomana 28 prosentissa. Listatun yhtiön maksama osinko oli luonnolliselle henkilölle 70 prosenttia veronalaista pääomatuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa.

Vuonna 2012 tapahtui muutoksia liittyen yhtiöiden maksamaan yhteisöveroon ja pääoma-
veroihin. Lisäksi saadut pääomaosingot muuttuivat ensimmäistä kertaa lievästi progres-
siiviseksi. Yhteisöveroa laskettiin 24,5 prosenttiin, ja samalla pääomatulojen verokanta
muuttui 30 prosenttiin ja yli 50 000 eurosta maksettiin 32 prosenttia veroa. Listattu yritys
pidätti luonnolliselle henkilölle maksamastaan osingosta 21 prosenttia ennakonpidätystä.
Listatun yhtiön luonnolliselle henkilölle maksettu osinko säilyi kokonaisuudessaan pää-
omatulo-osinkona niin, että 70 prosenttia oli veronalaista tuloa ja 30 prosenttia verova-
paata tuloa. Osingonsaajan verovuonna listaamattomista yhtiöistä saamien pääomatulo-
osinkojen yhteismäärästä 60 000 euroa oli verovapaata tuloa. Listaamattoman yhtiön pää-
omatulo-osinko laskettiin yhdeksän prosentin vuotuisesta tuotosta.

Vuonna 2013 voimaantullut uudistus ei muuttanut osinkojen verotusta keskeisten asioi-
den kannalta. Yhteisöjen maksama yhteisövero säilyi 24,5 prosentissa ja pääomavero-
kanta 30 prosentissa. 50 000 euroa ylittävän osuuden veroprosentti oli 32. Listattu yhtiö
pidätti osingonsaajalle jakamastaan osingosta 21 prosenttia ennakonpidätyksenä. Listatun
yhtiön luonnolliselle henkilölle maksettu oli kokonaisuudessaan pääomatulo-osinkoa, eli
70 prosenttisesti veronalaista ja 30 prosenttisesti verovapaata tuloa. Osingonsaajan vero-
vuonna listaamattomista yhtiöistä saamien pääomatulo-osinkojen yhteismäärästä 60 000
euroa oli verovapaata tuloa. Listaamattoman yhtiön pääomatulo-osinko laskettiin yhdek-
sän prosentin vuotuisesta tuotosta.

Osinkojen verotus muuttui erityisen paljon vuonna 2014. Yhtenä tärkeimpänä muutos-
kohteena voidaan pitää vapaan oman pääoman rahastoista jaettavien varojen säännöksi-
en kirjaamista lakiin. Säännöksiin mukaisesti osakeyhtiölaissa tarkoitettua varojenjako-
a jul-
kisesta osakeyhtiöstä pidettiin verotuksessa osinkoina. Listaamattoman yhtiön kannalta
tuli voimaan säännökset, joiden mukaan varojen jako oman vapaan pääoman rahastosta
pidettiin luovutuksena, jos yhtiö palauttaisi osakkeenomistajalla tämän tekemän sijoituk-
sen kymmenen vuoden kuluessa sijoituksen tekemisestä. Ulkomailta saatujen osinkojen
verokohtelua muutettiin myös, mutta tässä opinnäytetyössä ei käydä tarkemmin aihepii-
riin liittyviä säännöksiä läpi.

Yhteisövero laski uudistuksen mukaisesti 20 prosenttiin aiemmasta 24,5 prosentista. Pääomatulojen verokanta säilyi 30 prosentissa, mutta ylittävän osan progressiivinen verokanta aleni koskemaan jo 40 000 euroa. Verokanta säilyi 32 prosentissa. Listattu yhtiö pidätti osingonsaajalle jakamastaan osingosta 25,5 prosentin ennakonpidätyksen. Ennakonpidätys oli 27 prosenttia siltä osin kuin saajan samalta yhtiöltä verovuonna saamien osinkojen määrä ylitti 150 000 euroa. Julkisesti noteeratun yhtiön jakamasta osingosta veronalaista pääomatuloa oli 85 prosenttia ja verovapaata tuloa 15 prosenttia. Muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön osingosta 25 prosenttia oli veronalaista pääomatuloa siltä osin, kun osingon määrä vastaa matemaattiselle arvolle laskettua kahdeksan prosentin tuottoa ollen kuitenkin enintään 150 000 euroa. Ylittävästä osingosta 85 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 15 prosenttia verotonta pääomatuloa. Kahdeksan prosentin vuotuista tuotto-osuutta vastaavan määrän ylittävästä osingosta 75 prosenttia on veronalaista ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata tuloa.

Ennen vuotta 2014 osinko jaettiin matemaattisen arvon perusteella pääomatulona ja ansiotulona verotettaviin osiin. Vuoden 2014 jälkeen osakkeen matemaattista arvoa käytetään määrittämään se osa, joka verotetaan osittain verovapaana pääomatulona ja osa, joka verotetaan ansiotulona. Tältä osin nettovarallisuuden merkitys säilyy ennallaan. (Viitala T, 2014: 47)

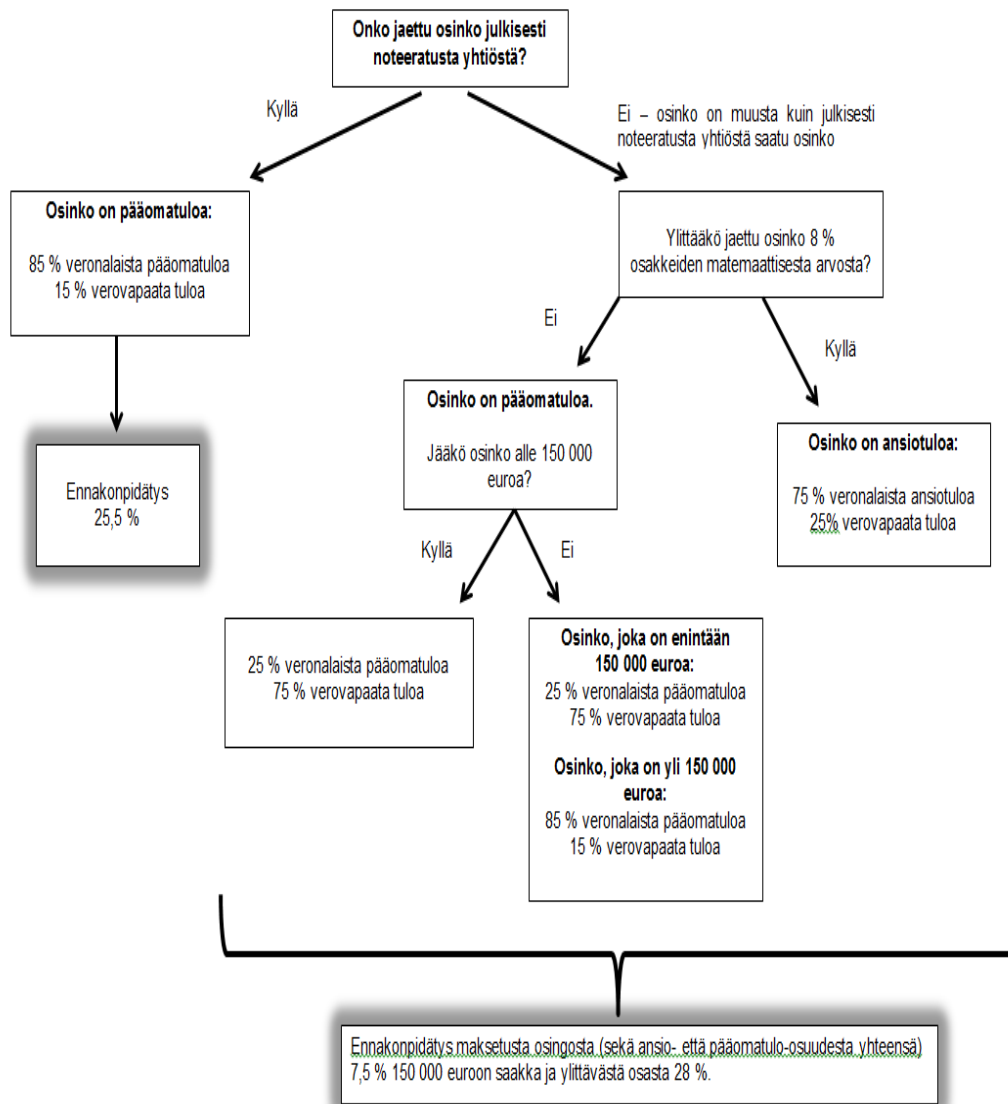
Yhteisön saama osinko oli verovapaata jakajan ollessa kotimainen yhtiö tai emotytäryhtiödirektiivissä tarkoitettu yhteisö. Poikkeuksena oli tilanne, jossa osinkoa jakava yhteisö on julkisesti noteerattu ja osingonsaaja on muu kuin julkisesti noteerattu, jonka omistus on osinkoa jaettaessa alle 10 prosenttia siitä pääomasta, jonka yhtiö jakaa. Vuoden 2015 aikana pääomaveroprosentti säilyi 30 prosentissa. Pääomaveron progressio nousi 33 prosenttiin ja progressiorajan ylittäminen aleni koskemaan jo 30 000 euroa. Vuonna 2016 pääomaveroprosentti nousi ollen 34 prosenttia progressiorajan pysyessä samana. Vuonna 2017 osinkotulojen verotukseen ei tehty merkittäviä muutoksia.

4.5 Osinkojen verotus vuonna 2018

Luonnollisten henkilöiden saamat osingot voidaan luokitella kahteen eri luokkaan: lista-
tuista ja listaamattomista yhtiöistä saatuihin osinkoihin. Osingon verotukseen vaikuttaa
myös, että missä valtiossa osinkoa jakavan yhtiön kotipaikka on. Luonnollisten henkilöi-
den verotus on erilainen sen perusteella, onko osinko saatu julkisesti noteeratusta tai
muusta yhtiöstä.

Listatun yhtiön maksama osinko on luonnolliselle henkilölle kokonaisuudessaan pääoma-
tulo-osinkoa siten, että 85 prosenttia osingosta on veronalaista pääomatuloa ja 15 pro-
senttia verovapaata tuloa. Listattu kotimainen yhtiö pidättää luonnolliselle henkilölle
maksamastaan osingostaan 25,5 prosenttia ennakonpidätystä. Pidätetty määrä luetaan
osingonsaajan verovuoden maksujen ja verojen hyväksi lopullisessa verotuksessa osin-
gonmaksajan vuosi-ilmoituksella.

Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko jaetaan pääomatulo-osinkoihin ja ansiotulo-osin-
koihin. Pääomatulo-osinkoa on kahdeksan prosentin vuotuinen tuotto osingonsaajan
omistamien osakkeiden matemaattisten arvoon perusteella. Pääomatulo on 150 000 eu-
roon asti 25 prosenttisesti veronalaista pääomatuloa rajan ollessa verovelvolliskohtainen
yhtiökohtaisen sijaan. 150 000 euron ylittävä on 85 prosenttisesti veronalaista pääomatu-
loa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. Kahdeksan prosentin vuotuisen tuoton ylittävä osa
on 75 prosenttisesti veronalaista ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata. Listattu yhtiö
pidättää 7,5 prosenttia ennakonpidätystä enintään 150 000 eurosta ja 28 prosenttia sen
ylittävästä summasta.

KUVIO 1. Osingonjako ja ennakonpidätys listatusta- ja listaamattomasta yhtiöstä 2018
LÄHDE: Verohallinto

5 OSAKEYHTIÖIDEN VEROTUS LÄHIALUEILLA

Suomi on erityisesti muutaman viime vuosikymmenen ajan menettänyt yhtiöitä naapurimaihin. Yhtiöt eivät ole pääsääntöisesti muuttaneet harjoittamaan toimintaansa kyseisiin maihin vaan usein muuttaneet vain yrityksen toimipaikan sijaintimaata. Tällä tavoin yhtiön on mahdollista saada kilpailuetuja. Lisäksi yhtiölle on voinut tulla mahdolliseksi päästä suhteellisesti kevyemmän verotuksen maan piiriin. Muuttoa perustellaan usein myös byrokratian näkökulmasta ja valtioiden tarjoamista veroeduista. Valtiot kilpailevat yrityksistä monin tavoin. Kilpailu tapahtuu muun muassa verotuksen keventämisellä ja verohelpotusten toimeenpanemisella. Kaikissa kolmessa maassa, Suomessa, Ruotsissa ja Virossa yhteisöt maksavat yhteisöveroa, joka Suomessa ja Virossa on 20 prosenttia ja Ruotsissa 22 prosenttia. Suomessa ja Virossa ei ole tällä hetkellä tarkoitus keventää yhteisöveroa.

Ruotsi sen sijaan keventää yhteisöveroa jo ensi vuodesta alkaen. Kevennys on tarkoitus toteuttaa kaksipuolisesti. Ensimmäinen lasku tapahtuu ensi vuoden alussa, jolloin yhteisövero tulee olemaan 21,4 prosenttia. Vuonna 2021 verokanta tulee olemaan 20,6 prosenttia. Päätöksellä on tarkoitus helpottaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa. Tämän lisäksi Ruotsissa on tarkoitus rajoittaa yritysten korkovähennyksiä, jotta verotusta olisi vaikeampi vältellä. (Kauppalehti 2018, viitattu 21.11.2018)

Virossa toteutetaan mallia, jossa osakeyhtiö ei maksa veroja lainkaan, jos voittovarajat jäävät yritykseen. Tällä keinolla on kannustettu yritystä investointeihin, jotta yritys pystyisi hyödyntämään kasvupotentiaalinsa. Lieveilmiönä on havaittu kuitenkin, että yrityksistä on tullut eräänlaisia pankkeja, joissa ei sijoiteta yritykseen eikä osinkoja jaeta veron välttämiseksi. Ongelman ratkaisemiseksi on kehitetty väliaikainen uudistus, joka antaa neljänä vuonna peräkkäin osinkoja jakaneelle yritykselle veroedun neljänneksi vuodeksi. Osinkovero laskee 20 prosentista 14 prosenttiin. Etu lasketaan kolmena vuonna keskimäärin jaetun osingon määrästä. On huomattavaa, että Virossa työnantaja maksaa niin sanottua sosiaaliveroa 33 prosenttia. Tämä lasketaan kokonaispalkasta kuukauden aikana. Sosiaalivero on maksettava, vaikka yrityksessä ei olisikaan yhtään palkansaaajaa. Vuonna 2018 maksettava summa oli vähintään 155,10 euroa. Virossa oli käytössä vielä vuonna 2017 tasavero, mutta nykyään sen on korvannut lievästi progressiivinen verotusjärjestelmä, jolla saattaa olla vaikutus Viron yritysten maksamaan yhteisöveroon tulevaisuudessa.

5.1. Osakeyhtiöiden vertailu maiden välillä

Yhteisöveron laskeminen tapahtuu Euroopan laajuisena muutosketjuna. Monet valtiot kilpailevat yrityksistä ja pyrkivät tarjoamaan parhaat lähtökohdat toiminnan harjoittamiselle. Verotuskäytännöt ei ole kuitenkaan ainoa tapa, jolla valtiot kilpailevat toisiaan vastaan. Valtioilla on käytössään monia muita tapoja, joilla on tavoite saada yritys sitoutumaan ja kehittämään toimintaansa maassa. Suomessa yrityksille voidaan mahdollisesti maksaa yritystukia, jotta yritykset pystyvät kilpailemaan muita maita vastaan, joissa on alhaisemmat työvoima- ja materiaalikustannukset.

TAULUKKO 1. Yhteisöveroprosentin kehittyminen valtioiden välillä

Yhteisövero%	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Suomi	24,5	24,5	20	20	20	20	20
Ruotsi	26,3	22	22	22	22	22	22
Viro	21	21	21	20	20	20	20

On tärkeää huomata, että aineisto on vertailukelpoista vasta sitten, kun otetaan huomioon maiden erilaiset verolait valtiotasolla ja sen lisäksi mahdollisesti erilaiset lait ja toimintatavat paikallistasolla. Yrityksiin voi vaikuttaa lisäksi muut maakohtaiset lait, joilla osakeyhtiöiden verotusta voidaan korottaa tai vähentää. Yleisesti maissa seurataan kuitenkin jatkuvasti naapurimaiden harjoittamaa politiikkaa ja veropoliittisia päätöksiä, jotta pystytään kilpailemaan niiden kanssa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vuonna 2011 osakeyhtiö maksoi tulostaan 26 prosenttia yhteisöverona. Vuonna 2012 yhteisöverokantaa laskettiin Jyrki Kataisen hallituksen ajamien muutosten mukaisesti 24,5 prosenttiin. Veroa laskettiin jälleen vuodesta 2014 alkaen, ja siitä lähtien vero on ollut 20 prosenttia. Verotuksen kehittymisessä on näkynyt muiden maiden ylläpitämän verokannan seuraaminen. Tämä verotuksellinen muutos on parantanut erityisesti osakeyhtiöiden asemaa muihin yhtiömuotoihin verrattuna.

Pääomatuloverotusta nostettiin vuonna 2012, jotta verotuksellinen oikeudenmukaisuus säilytettäisiin, ja että valtion yhteisöveron laskun aiheuttamat tulonmenetykset paikattaisiin. Pääomatulojen verokanta nostettiin 28 prosentista 30 prosenttiin. Veronalaisten pääomatulojen ylittäessä 50 000 euroa seuraisi korotettu 32 prosentin verokanta. Pääomatuloverotus muuttui siis lievästi progressiiviseksi. Vuodesta 2014 alkaen korkeampaa pääomatuloverokantaa sovellettiin jo 40 000 euron ylittyessä. Nykyään vuonna 2018 pääomaverokanta on 30 prosenttia ja 30 000 euron ylittyessä käytetään verokantana 34 prosenttia. Pääomaverotus on muuttunut merkittävästi 2000-luvulta alkaen, mutta suurimmat muutokset ovat tulleet voimaan viime vuosikymmenen aikana.

TAULUKKO 2. Pääomatuloveroprosentin, pääomatuloprogression, tuotto prosentin ja enimmäismäärärajan muuttuminen

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pääomatulovero%	30(32)	30(32)	30(33)	30(34)	30(34)	30(34)
Pääomatuloprogressio €	50 000	40 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Tuotto%	9	8	8	8	8	8
Enimmäismääräraja	60 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000

Osinkoverouudistuksen yksi viime vuosikymmenen merkittävimmistä muutoksista tuli voimaan 1.1.2005, jolloin laki yhtiöveron hyvityksestä kumottiin. Hyvitysmenettely korvattiin veromallilla, jonka mukaisesti vero piti pääosin verottaa vain kertaalleen. Yhtiöverohyvityksen kumoamisen taustalla oli Suomen kansainvälistyminen. Yhtiöverohyvityksen katsottiin suosivan liikaa suomalaisia yrityksiä.

Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän ehdotuksen mukaan listaamattomien yhtiöiden osinkojen verotukseen tarvitaan muutoksia, jotta listattujen ja listaamattomien yritysten välinen kuilu ei kasvaisi liian suureksi. Työryhmä ehdottaa listaamattomien yritysten osinkojen verotukseen seuraavia muutoksia:

1. huojennetun osingon laskennassa käytettävä tuotto prosentti alennettaisiin kahdeksasta prosentista neljään prosenttiin.
2. osingon veronalainen osuus 40 prosenttiin
3. huojennetun verotetun 150 000 euron raja poistettaisiin (Valtiovarainministeriö 2017, viitattu 14.11.2018)

Pääomien puute kaatoi monia yrityksiä 1990-luvun laman aikana. Käyttöön otetun huojennetun pääoman osinkojärjestelmä palkitsi yritystä pääoman säilyttämisestä ja osakasta yrittäjyydestä. Tämä järjestelmä on ollut merkittävässä osassa yrittäjyyden harjoittamisessa. Jos huojennettu raja poistettaisiin, niin sillä saattaisi olla ennalta arvaamattomia vaikutuksia listaamattomissa yrityksissä. Osingon veronalaisen osuuden muuttuminen 40 prosenttiin kiristäisi osingon verotusta. Nykyaikana yhden miljoonan nettovaroista huojennettu osinko on 80 000 euroa ja jatkossa se olisi uudistuksen mukaisesti 40 000 euroa, mikä voisi mahdollisesti tarkoittaa nostetun osingon määrän vähenemistä.

Osingonjaon historiassa verovapaan osingon määrä on muuttunut 1990-luvun noin kymmenestä prosentista vuoden 2018 kahdeksaan prosenttiin, josta veroja maksetaan 7,5 prosenttia (25 % x 30 %). Mikäli yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän ehdotuksen mukainen esitys osingonjaon verotuksesta hyväksytään, huojennettu osinko-osuus alenee neljään prosenttiin ja sen vero nousee 12 prosenttiin. (40 % x 30 %)

Vuodesta 2014 alkaen päätettiin ottaa käyttöön säännökset sijoitetun vapaan oman pääoman palauttamisen verokohtelusta. Säännösten voimaantulolla oli suuri merkitys erityisesti pk-yritysten kannalta. Aiemmin SVOP-rahaston palautus käsiteltiin myyntivoitonverotuksen säännösten mukaisesti, mutta säädettiin vastaamaan osingonjaon verotusta. Silti jos pystytään osoittamaan, että palautuksen saaja on tehnyt yhtiön SVOP-rahastoon sijoituksen, se verotetaan myyntivoittoverotuksen säännöksiin mukaisesti. Sääntöön kuuluu kymmenen vuoden siirtymäaika.

Nykyään osingoista 25 prosenttia on veronalaista ja 75 prosenttia verovapaata 150 000 euroon saakka, jolloin osingosta menevä vero on 7,5 prosenttia ($100 \times 30 \% \times 25 \%$). Tämä osingosta menevä vero korvaa osaltaan valtion veronmenetyksen yhteisöverojen määrässä. Näin osakeyhtiön maksama 20 prosentin vero lisättynä osakkaan 7,5 prosentin verolla itseasiassa on suurempi kuin aiempi 26 prosentin yhteisövero, jolloin osakkeenomistaja sai yhtiöveron hyvityksen osinkoonsa.

Kaikkien yhtiöitä ja osakkaita koskevien muutosten läpikäyminen on erittäin haastavaa niiden jatkuvan muuttumisen vuoksi. On olemassa laskutapoja, joilla voidaan seurata muutoksia, kuten esimerkiksi kokonaisveroasteen kehittymistä. Yritysten ja osakkaiden verotusta muutetaan jatkuvasti suuntaan, jossa tarjottaisiin parhaat lähtökohdat yrittämiin. Nykyinen hallitus on useaan otteeseen tuonut ilmi yritys- ja yrittäjämyönteisyytensä, joka ohjaa osin heidän ajamaa politiikkaa. Suomessa on käynnissä Juha Sipilän hallituksen ajama osakeyhtiölain muutos, joka on oikeusministeriössä säädösvalmistelussa. Nykyinen osakeyhtiölaki on ollut voimassa hieman yli kymmenen vuotta ja sen päivittäminen on ollut korkeana prioriteettina yritysten tarpeisiin vedoten. Uusi osakeyhtiölaki tukee yritysten ja yhteiskunnan toimintaympäristöä, jossa näkyy uudella tavalla digitalisaatio, mikro- ja makroyritysten toiminnan tarpeet, yritystoiminnan kansainvälistyminen sekä rajat ylittävän toiminnan yleistyminen. Lisäksi hanke tähtää yritystoiminnan sujuvoittamiseen ja norminpurkuun.

Kyseisen osakeyhtiölainmuutoksen hankelausunnossa on monia osakeyhtiöitä koskevia säädöksiä, jotka olisivat muuttumassa. Keskeisessä osassa on elinkeinoelämän ja yrittäjyyden toimintaedellytysten parantaminen. ”Yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus poistetaan tai alennetaan yhteen euroon. Samalla lievennetään osakepääoman menettämiseen perustuvaa ilmoitusvelvollisuutta tai poistetaan ilmoitusvelvollisuus. Julkisen osakeyhtiön osakepääomavaatimus alennetaan 25 000 euroon nykyisestä 80 000 eurosta. Yksityisen osakeyhtiön osakepääoman maksua koskevia vaatimuksia kevennetään.” (Oikeusministeriö, viitattu 1.11.2018) Toteutuessaan kyseinen muutos antaisi osakeyhtiön omistajalla mahdollisuuden jakaa varojaan tai käyttämään sen yrityksen toiminnan tehostamiseksi. Lisäksi on ehdotettu, että vaatimus osakepääoman maksua koskevasta tilintarkastajan lausunnosta tai muusta selvityksestä koskisi vain julkisia osakeyhtiöitä ja sellaisia yksityisiä osakeyhtiöitä, joiden osakepääoma on vähintään 80 000 euroa.

Osinkotuotto on keskeisessä osassa rahamarkkinoiden toimintaa. Osinkotuotot ovat keskimäärin nousseet viime talouskriisiä edeltäneistä luvuista. Maksettujen osinkojen ja osinkoa jakavien yritysten kokonaismäärä on ollut nousussa. Osa osinkomäärän kasvusta on perusteltavissa uusilla pörssiyhtiöillä, mutta pääosin vanhat pörssiyhtiöt ovat kasvattaneet maksamiaan osinkojaan. Viisi suurinta osingonmaksajaa maksaa yli 50 prosenttia kaikista suomalaisten pörssiyhtiöiden sijoittajille maksetuista osingoista. Valtio on suurin yksittäinen osingonsaaja suomalaisten pörssiyhtiöiden maksamien osinkojen perusteella. (Keskuskauppakamari, viitattu 5.11.2018) Osakeyhtiölain mahdolliset muutokset ja veropoliittikan uudistaminen vaikuttanevat suuresti myös valtion tuloihin. Valtion saaman osingon pieneneminen tai suureneminen voi vaikuttaa suuresti yhteiskunnan rahankäytöpolitiikkaan. Veropoliittiset muutokset aiheuttavat myös epävarmuutta erityisesti osakeyhtiöissä ja osakkaissa. Yksilötasolla lainmuutokset pakottavat osakkaat perehtymään uusiin linjauksiin, jotta toiminta olisi lainmukaista. Tämä vie aikaa yrittäjän päätyöltä. Samalla yritysten tulevaisuuden suunnittelu muuttuu epävarmemmaksi.

Kuten aiemmin on mainittu, nykyinen hallitus on julkisesti tunnustautunut yrittäjyyden puolestapuhujaksi. Osingonjaon verotus on ollut kuitenkin lähiaikoina yksi eniten kiristyneistä veroista. Tämä saattaa vaikuttaa siihen, että yrittäminen ei ole nykypäivänä niin haluttua, kun yhteiskunnassa toivottaisiin.

TAULUKKO 3. Osinkojen verotuksen kehitys

Nettovarallisuus		1 031 000		
	1998		2018	2020
	9,70 %		8 %	4 %
Osinko	100 007		82 480	41 240
			7,5 %	12,5 %
Vero	0		6 186	5 155
Käteen	100 007		76 294	36 085
	1998		2018	2020
	9,70 %			
Osinko	100 007		100 000	100 000
Vero	0		11 436	20 905
Käteen	100 007		88 564	79 095
Vähennys	0		11 443	20 912
			11,4 %	20,9 %
				9,5 %
Yhtiö ja osakas				
yhteensä	28 %		31,4 %	40,9 %

Karkeasti laskettuna yhtiön ja osakkaan verotus 100 000 euron osingosta vuonna 1998 oli 28 prosenttia. Vuonna 2018 samaisen osingon veroprosentti oli 31,4. Mikäli muutokset osinkoverotukseen toteutuvat niin yhtiön ja osakkaan veroprosentti nousee yhteensä noin 41 prosenttiin.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia osingon verotuksen muuttumista osakeyhtiössä. Lisäksi tarkastelun kohteena oli tyypistetysti osakeyhtiön rakenne ja sen päätöksentekuelimet sekä nettovarallisuuden määrittäminen teoreettisen viitekehyksen ollessa osakeyhtiölaki ja laki varojen arvostamisesta verotuksessa. Pyrkimyksenä oli selventää osakeyhtiön varojenjakotilanteita, poikkeustapauksia ja osakkaiden oikeuksia. Lisäksi mielenkiinto kohdistui lähialueiden osakeyhtiöiden verotukseen. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon ajankohtaista materiaalia, jotta olisi esitettävissä selkeä muutos verotuksessa, joka on tapahtunut 1990-luvulta nykypäivään.

Ajatuksena oli keskittyä pääosin osakeyhtiölain ensimmäiseen lukuun ja osakeyhtiön tavallisimpiin toimintatapoihin. Tavoitteena ei ollut tarkentaa jokaista osakeyhtiötä koskevaa tilannetta ja määräystä, vaan poimia osakeyhtiölakia käyttäen tärkeimpiä pääkohtia pienten ja keskisuurten yhtiöiden sekä osakkaan näkökulmasta. Verotuksellisia seikkoja haettiin keskittyen pääkohtiin velvoittavassa lainsäädännössä.

Case-osuuteen oli tarkoituksena saada esimerkit, jotka olennaisesti liittyvät opinnäytetyön aihepiiriin ja sitovat kokonaisuuden yhteen. Päämääränä oli selkeä kokonaiskuva tilanteista, jossa käydään läpi säädökset, jotka sitovat yhtiötä ja osakasta. Osuus pelkistettiin, jotta se olisi mahdollisimman ymmärrettävä. Osuus keksittiin eikä se liity mihinkään yhtiöön tai toimialaan.

Osakeyhtiö on Suomen yleisin yritysmuoto, mikä tarkoittaa sitä, että siihen liittyvät lait, kirjallisuus ja uutiset ovat jatkuvan mielenkiinnon kohteena erityisesti talouksissa, jossa on yrittäjiä tai osakkaita. Nykyaikana globaalissa markkinataloudessa osakeyhtiöiden toimintaa koskevat säädökset ovat jatkuvassa paineessa muuttua, mikä tarkoittaa sitä, että aihepiiristä tarvitaan jatkuvasti lisää tietoa sekä ajankohtaisia julkaisuja.

Opinnäytetyöhön käytettiin julkaisuja niiden monipuolisuuden mukaan. Lisäksi tietojen ajankohtaisuus oli tärkeä osa opinnäytetyötä. Aihepiiriin kuuluvaa kirjallisuutta ei kuitenkaan ollut saatavilla kattavasti ajankohtaisista julkaisuista. Opinnäytetyön sisältöön kuuluvat varojenjakotavat eivät ole muuttuneet viime vuosina.

Osakeyhtiölain päivittäminen on taas toisaalta nykyisen hallituksen intresseissä. Osakeyhtiöitä koskevat uudet säädökset eivät kuitenkaan olleet virallisia opinnäytetyön valmistuessa. Opinnäytetyöhön oli ajatuksena saada pohdintaa aiheesta, koska on olemassa hallituksen esitys, jossa läpikäydään toteutettavien muutoksien tavoitteita nyky-yhteiskunnassa. Lisäksi eduskunnassa on ollut viime aikoina kiivaita väittelyjä siitä, että pääoma-erotus pitäisi muuttaa tulevaisuudessa suurelta osin progressiiviseksi. Se ei todennäköisesti ole kuitenkaan muuttumassa ainakaan lähivuosina täysin progressiiviseksi, mutta on olemassa mahdollisuus, että verotus kiristyy asteittain.

Opinnäytetyöstä oli suuressa kuvassa suunnitelmana tehdä kattava kokonaisuus, jota olisi mahdollisimman helppo tulkita. Tarkoituksena oli saada opinnäytetyöstä tietynlainen opas, jota aihepiiriin perehtyneet ja perehtymättömät voisivat lukea. Opinnäytetyössä oli pyrkimys käyttää mahdollisimman selkeää ja käytännönläheistä suomen kieltä luettavuuden helpottamiseksi.

On toivottavaa, että tulevaisuudessa aihepiiristä saadaan enemmän julkaisuja sen mukaan, kun muutosten laajuudet tulevat esille muun muassa mahdollisen päivittyneen osakeyhtiölain voimaantulon kautta. Lisäksi opinnäytetyössä läpikäytyt lähialueiden vero-käytännöt ja muutokset osakeyhtiöön liittyen vaativat tarkempaa analyysiä, jotta voidaan tutkia tarkasti kilpailuetuja, niiden saavutettavuutta ja vaikutusta talouteen.

LÄHTEET

Kauppakamari, osingot suomalaisissa pörssiyhtiöissä 2018, Pdf
<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&ved=2ahU-KEwiR3I7U9IreAhVCWS-wKHR5mCcgQFjAFegQIBhAC&url=https%3A%2F%2Fkauppakamari.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2018%2F07%2Fosingot-suomalaisissa-porssiyhtiöissa-2018.pdf&usg=AOvVaw0Qudn9rha3vb43uhJ-4eNO> Viitattu 5.11.2018

Kauppalehti (2018), artikkeli Ruotsin yhteisöveron vähentämisestä. Viitattu 21.11.2018
<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/ruotsi-keventaa-yritysverotusta-hyodyttaa-pienia-ja-keskisuuria-yrityksia/c1947c77-7c20-3d70-9a8a-79963e0d240b>

Kauppalehti (2017), artikkeli osingonjaosta Virossa.
<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/viro-pakottaa-osingonjakoon/ydsazWSt>

Kauppalehti (2016), artikkeli pääomaverotuksesta.
<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/li-andersson-osingoille-progressiivinen-vero-tus/643de4d9-a696-3215-a10d-07cceb543bd>

Koponen J. 2012. Osingonjakajan verokirja. Seitsemäs uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy

Koponen J. 2011. Yrittäjän verokäsikirja. Neljäs uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy

Kukkonen M. & Walden R. 2011. Pk-yrityksen verosuunnittelu. Ensimmäinen painos. Helsinki: WSOYpro Oy

Kyläkallio J., Kyläkallio K. & Iirola O. 2012. Osakeyhtiö I. Helsinki: Edita

Laki varojen arvostamisesta verotuksessa
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20051142>

Oikeusministeriö, arviomuistio osakeyhtiölain muutostarpeesta https://api.hankeik-kuna.fi/asiakirjat/18611670-d9a0-4e78-ab3f-abc65b0ef02c/f8c81569-2de2-458f-a1f0-9dfb34fc04e8/LAUSUNTOPYYNTO_20160824021508.pdf Viitattu 1.11.2018

Osakeyhtiölaki
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>

Osakeyhtiölain muutostarve, OM021:00/2016
<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM021:00/2016>

Patentti ja rekisterihallitus, yritysten lukumäärä. Viitattu 15.9.2018
<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>

Patentti ja rekisterihallitus, muutosilmoitus. Viitattu 13.11.2018
https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/osakepaaoma/osakepaaoman_alentaminen.html

Tuloverolaki

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>

Valtiovarainministeriö, yritysverotus. Viitattu 14.11.2018

https://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyoryhma-pitaa-suomen-yritysverotusta-kilpailukykyisena

Verohallinto, osinkojen verotus. Viitattu 26.11.2018

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus/>

Verohallinto, ennakonpidätys. Viitattu 12.10.2018

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48467/ennakonpidatys-osin-gosta-ja-verohallinnolle-annettavat-ilmoitukset/>

Verohallinto, vapaa oma pääoma

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60520/vapaan-oman-p%c3%a4%c3%a4oman-rahaston-varojenjako-verotuksessa/>

Verohallinto, vuosi-ilmoitus osingoista

<https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/lomakkeet/tayttooh-jeet/vuosi-ilmoitus-osingoista-2018/>

Veronmaksajat, osinkojen verotus Verohallinto

<https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/Osinkojen-verotus/>

Veronmaksajat, yhteisövero

<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Tuloverot/Yhteisoverotus/>

Viitala T. 2014. Osakeyhtiön voitonjaon verotus. Helsingin Kamari Oy

Viron verotuslainsäädäntö

<https://www.eesti.ee/en/money-and-property/taxation-and-currency/taxes-and-tax-system/>

Viron verotuslainsäädäntö

<https://www.eesti.ee/en/entrepreneur/occupational-environment-and-personnel/health-insurance-and-taxes-for-employees/>

Yrityksen verotietopaketti. 2016. Verotieto Oy

Yrittäjien artikkeli verotuksesta

<https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/verot-ja-rahast/verotus/argumenttipankki-verouudistukseen/yritys-ja-osinkoverotuksen>

Yrittäjien artikkeli verotuksesta

<https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/verot-ja-rahast/verotus/argumenttipankki-verouudistukseen/yhtiöveron>

LIITTEET

Liite 1. Osakeyhtiölaki 1. luku

I OSA

YLEISET PERIAATTEET, PERUSTAMINEN JA OSAKKEET

1 luku

Osakeyhtiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kaikkiin Suomen lain mukaan rekisteröityihin osakeyhtiöihin, jollei tässä laissa tai muussa laissa säädetä toisin. Osakeyhtiö voi olla yksityinen (yksityinen osakeyhtiö) tai julkinen (julkinen osakeyhtiö).

Yksityisen osakeyhtiön arvopapereita ei saa ottaa kaupankäynnin kohteeksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa (748/2012) tarkoitetulle säännellylle markkinalle. (14.12.2012/756)

Ks. 2 luku 8–12 § ja KaupparekisteriL 129/1979 3 § sekä EurooppayhtiöL 742/2004. L kaupankäynnistä rahoitusvälineillä 748/2012 on kumottu L:lla kaupankäynnistä rahoitusvälineillä 1070/2017.

2 §

Oikeushenkilöllisyys ja osakkeenomistajan rajoitettu vastuu

Osakeyhtiö on osakkeenomistajistaan erillinen oikeushenkilö, joka syntyy rekisteröimisellä.

Osakkeenomistajat eivät vastaa henkilökohtaisesti yhtiön velvoitteista. Yhtiöjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä osakkeenomistajan velvollisuudesta suorittaa erityisiä maksuja yhtiölle.

3 §

Pääoma ja sen pysyvyys

Yhtiöllä on osakepääoma. Yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on 2 500 euroa ja julkisen osakeyhtiön 80 000 euroa.

Yhtiön varoja voidaan jakaa vain siten kuin tässä laissa säädetään.

4 §

Osakkeen luovutettavuus

Osake voidaan rajoituksitta luovuttaa ja hankkia, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.

5 §

Toiminnan tarkoitus

Yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.

6 §

Enemmistöperiaate

Osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. Päätökset tehdään annettujen äänten enemmistöllä, jollei tässä laissa säädetä tai yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.

7 §

Yhdenvertaisuus

Kaikki osakkeet tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. Yhtiökokous, hallitus, toimitusjohtaja tai hallintoneuvosto ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella.

8 §

Johdon tehtävä

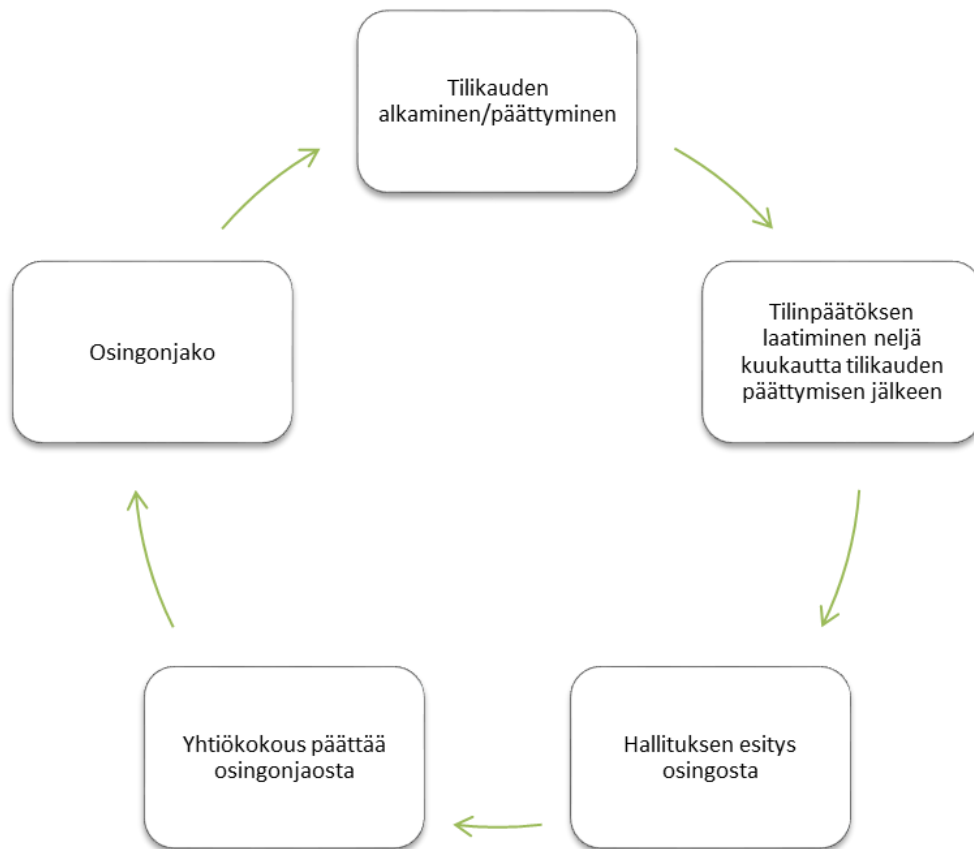
Yhtiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua.

9 §

Tahdonvaltaisuus

Osakkeenomistajat voivat yhtiöjärjestyksessä määrätä yhtiön toiminnasta. Yhtiöjärjestykseen ei voida ottaa määräystä, joka on tämän lain tai muun lain pakottavan säännöksen taikka hyvän tavan vastainen.

Liite 2. Osingonjaon aikataulu

KUVIO 2. Osingonjaon aikataulu

Liite 3. Case

Case-osuus oli opinnäytetyön toiminnallinen osuus, joka pohjautui pääosin opinnäytetyön teoreettiseen materiaaliin. Tämän osuuden tavoitteena oli selventää osakeyhtiön toimintaa. Pyrkimyksenä oli demonstroida yhtiön tapahtumia ja osakkaan toimintaa. Tarkoituksena oli tutkia, miten yrityksen verotus on muuttunut Suomessa eri aikakausien välillä. Tässä tapauksessa tarkasteltiin siis, miten yrityksiä ja osakkaiden verotus tapahtui, jos aikakausina olivat vuodet 1998 ja 2018. Osuus sisälsi siis kaksi yritystä, A:n ja B:n, joista A toimi vuonna 2018 ja B vuonna 1998.

Yrityksiin sovellettiin samoja lähtötietoja. Oli kuitenkin huomattava, että yrityksiin vaikuttivat muutkin asiat, kuin vain tässä case-tapauksessa käsitellyt asiat. Siten eri vuosien vertailu ei ollut täysin aukotonta. Tämän osuuden tarkoituksena ei ollut huomioida jokaista yksityiskohtaa vaan toimia vertailupohjana eri aikakausien välillä ja korostaa muutoksia. Casessa ei otettu huomioon näiden vuosien välisenä aikana tapahtuneita muutoksia, kuten valuutan vaihtumista sekä inflaatiota.

Osakas omisti yhtiön. Yhtiöllä ei ole muita osakkaita. Yhtiö oli ollut toiminnassa vuosia ja yhtiöstä oli saatavilla tilinpäätöstiedot. Tilinpäätöstietojen avulla kuvattiin prosessia vuoden 1998 ja 2018 näkökulmasta. Yhtiön tilikausi oli kokonainen vuosi ajanjaksoltaan 1.1.12.-31.12. Yhtiö ja laskelmat olivat keksittyjä, eikä toimialalla ollut merkitystä alkutietoihin.

TAULUKKO 4. Case-yrityksen tuloslaskelma

y-tunnus 1234567-8		TULOSLASKELMA			
				1.1.2017	1.1.2016
Rahayksikkö EURO				-31.12.2017	-31.12.2016
LIKEVAIHTO				309 440,00	186 410,00
Valmiiden tuotteiden varaston muutos				0,00	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot				2 700,00	1 300,00
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
	Ostot tilikauden aikana			-1 529,00	300,50
	Ulkopuoliset palvelut			-151 503,68	1 503,00
				-153 032,68	1 803,50
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot				56 800,00	52 310,00
Henkilösivukulut					
	Eläkekulut			8 504,00	7 903,00
	Muut henkilösivukulut			582,00	682,00
				-65 886,00	-60 895,00
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot				-4 141,75	-5 109,00
				-4 141,75	-5 109,00
Liiketoiminnan muut kulut				-32 655,55	-29 871,00
LIKEVOITTO (-TAPPIO)				56 424,02	92 338,50
Rahoitustuotot ja -kulut					
Muut korko- ja rahoitustuotot				0,56	23,69
Korkokulut ja muut rahoituskulut					
	Muille			-156,00	-43,00
				-155,44	-19,31
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA EF				56 268,58	92 319,19
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖS-					
SIIRTOJA JA VEROJA				56 268,58	92 319,19
Tuloverot					
Tilikauden verot				-11 703,72	-19 030,84
				44 564,86	73 288,35
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)				44 564,86	73 288,35
y-tunnus 1234567-8		TASE			
Rahayksikkö EURO				31.12.2017	31.12.2016

TAULUKKO 5. Case-yrityksen tase

V A S T A A V A A			
	PYSYVÄT VASTAAVAT		
	Aineettomat hyödykkeet		
	Aineettomat oikeudet	0,00	0,00
	Aineelliset hyödykkeet		
	Koneet ja kalusto	12 425,25	16 567,00
	Sijoitukset		
	Muut osakkeet ja osuudet	20 000,00	0,00
	PYSYVÄT VASTAAVAT YHT.	32 425,25	16 567,00
	VAIHTUVAT VASTAAVAT		
	Vaihto-omaisuus		
	Ennakkomaksut	1 807,46	0,00
		1 807,46	0,00
	Saamiset		
	Pitkäaikaiset	0,00	22 000,00
	Lyhytaikaiset		
	Myyntisaamiset	26 405,00	23 506,00
	Muut saamiset	11 204,55	10 247,69
	Siirtosaamiset	18 268,08	15 509,73
		55 877,63	49 263,42
	Rahat ja pankkisaamiset	65 203,15	50 134,52
	VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	122 888,24	121 397,94
	VASTAAVAA YHTEENSÄ	155 313,49	137 964,94

TAULUKKO 6. Case-yrityksen tase

y-tunnus 1234567-8		TASE		
Rahayksikkö EURO			31.12.2017	31.12.2016
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Osakepääoma				
	Osakepääoma		2 522,82	2 522,82
			2 522,82	2 522,82
	Edellisten tilikausien voitto (tappio)		77 848,44	4 560,09
	Tilikauden voitto (tappio)		44 564,86	73 288,35
	Oma pääoma yhteensä		124 936,13	80 371,26
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
	Lainat rahoituslaitoksilta		0,00	21 450,00
	Muut pitkäaikaiset velat		0,00	0,00
	Pitkäaikainen yhteensä		0,00	21 450,00
Lyhytaikainen				
	Lainat rahoituslaitoksilta		21 450,00	21 450,00
	Ostovelat		329,86	17,35
	Muut velat		5 057,33	10 003,24
	Siirtovelat		3 540,17	4 673,09
			30 377,36	36 143,68
VASTATTAVAA YHTEENSÄ			155 313,49	137 964,94

Tilinpäätöksessä laskettiin, että yhtiö A (2018) tuli maksamaan verotettavasta tuloksestaan 20 prosenttia yhteisövero.

TAULUKKO 7. Case-yrityksen tilikauden voitto (tappio)

VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA EF	56 268,58		92 319,19
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖS-SIIRTOJA JA VEROJA	56 268,58		92 319,19
Tuloverot			
Tilikauden verot	-11 703,72		-19 030,84
	44 564,86		73 288,35
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	44 564,86		73 288,35

Osakas oli kiinnostunut nostamaan varoja yhtiöstä, ja halusi selvittää mahdollisuuksiaan. Yrityksessä ei ollut lain mukaan tarvetta tilintarkastukselle. Yrityksen liikevaihto ylitti rajan, mutta yrityksellä työskenteli päätoimisesti vain kaksi henkilöä. Lisäksi taseen loppusumma ei ylittänyt tilintarkastuslain mukaisia vaatimuksia. Osakkaalla oli tässä tapauksessa kaksi vaihtoehtoa. Osakas olisi voinut maksaa itselleen palkkaa, josta hän maksaisi henkilökohtaisesti ansiotuloveroa, jonka yhtiö voisi vähentää omassa verotuksessaan. Näin yleisesti toimitaankin tilikauden aikana. Lisäksi osakas voisi nostaa yhtiöstä osinkoa.

Tässä oletuksessa oli, että osingonjaolle ei ollut rajoitteita yhtiöjärjestyksessä ja yhtiön maksukyky oli kunnossa. Hallitus oli esittänyt tilinpäätöksen liitetiedoissa, että yhtiökokous päättäisi jakaa osinkoa huojennetun määrän. Hallitus kutsui koolle varsinaisen yhtiökokouksen, jossa todettiin tilinpäätöstietoihin perustuen yhtiöllä olevan jakokelpoisia varoja, ja että hallituksen esitys ei olisi ristiriidassa säännöksiensä kanssa. Yhtiökokous käsittelee yhtiöjärjestyksen määräämät asiat sisältäen päätöksen osingonjaosta.

Kuten hallitus on esittänyt, yhtiökokous päätti jakaa osinkoa huojennetun osingon määrän, joka oli kahdeksan prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta. Tässä tapauksessa nettovarallisuus oli yhtä suuri kuin taseen osoittama oma pääoma eli 124 936,13 euroa.

TAULUKKO 8. Case-yrityksen oma pääoma

V A S T A T T A V A A					
	OMA PÄÄOMA				
	Osakepääoma				
		Osakepääoma		2 522,82	2 522,82
				2 522,82	2 522,82
	Edellisten tilikausien voitto (tappio)			77 848,44	4 560,09
	Tilikauden voitto (tappio)			44 564,86	73 288,35
	Oma pääoma yhteensä			124 936,13	80 371,26

Huojennetun osingon määrä oli siis kahdeksan prosenttia.

$$124\,936,13 \times 0,08 = 9\,994,9$$

Eli pyöristettynä noin 10 000 euroa.

Osakas maksoi osingosta veroa seitsemän ja puoli prosenttia. Veroprosentti muodostui siten, että osingosta 25 prosenttia oli veronalaista pääomatuloa ja pääomatuloveroaste oli 30 prosenttia. ($0,25 \times 0,3 = 0,075$)

$$10\,000 \times 7,5 \% = 750$$

Osingosta maksettu vero oli suoritettava, kuten palkasta maksettava ennakonpidätys, seuraavan kuukauden 12. päivään mennessä siitä hetkestä, kun osinko oli ollut nostettavissa. Mikäli yhtiökokouksessa ei mainita milloin osinko on nostettavissa, niin osinko katsotaan nostetuksi yhtiökokouksen pitämisen ajankohtana.

Yhtiö B:n (1998) tilanteessa sovellettiin hyvin erilaisia osinkotulojen verolakeja. Vuonna 1998 oli voimassa niin sanottu yhtiöveron hyvitys, johon osingonsaajalla oli yhtiöltä verovuonna saamansa osingon perusteella oikeus. Yhtiöveron hyvitys oli 7/18 osingon määrästä. Osingonsaajan veronalaiseksi tuloksi katsottiin yhtiöltä saadun osingon lisäksi osingon saajan hyväksi luettava yhtiöveron hyvityksen määrä. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän pääperiaate oli, että suomalaisen yhtiön osinkona jakaman tulon olisi tultava Suomessa yhdenkertaisesti verotetuksi.

Yhtiö maksoi tuloksestaan yhteisöveroa, joka oli vuonna 1998 28 prosenttia. Osinkoa jakavan yhtiön oli suoritettava tuloveroa vähintään 7/18 verovuodelta jaettavaksi päätetyn osingon määrästä, mikä siis vastasi yhtiön maksamaa yhteisöveroa.

Esimerkki:

Yhtiön verotettava tulo oli 100, yhteisövero siitä oli 28 (28 %). Osinkoa voitiin jakaa nettotulo 72, jolloin hyvitys oli $72 \times 7/18$ eli samainen 28.

Kun laskettiin, että oliko yhtiön vero vähintään tuloveron vähimmäismäärän suuruinen, niin otettiin huomioon se tulovero, joka yhtiölle aikaisempien vuosien tappioiden vähentämisen jälkeen jäävästä verotettavasta tulosta olisi maksuunpantava ja lisäksi Suomessa verovapaasta tai verosopimuksen mukaan Suomessa verosta vapautetusta osinkotulosta vieraassa valtiossa suoritettu vero eli tarkemmin siis vertailuarvo.

Yhtiöllä saattoi olla veroylijäämiä tilikausilta, jolloin yhtiön tulos oli huomattavasti osingonjaon tuloveron vähimmäismäärää suurempi. Veroylijäämiä voitiin siis käyttää esimerkiksi tappiollisina tilikausina korvaamaan yhteisöveron tarvittavaa määrää tuloveron vähimmäismäärään.

Yhtiön verovapaa osinko laskettiin yhtiön nettovarallisuudesta. Yhtiöveron hyvityksen ansiosta verovapaan osingon osuus oli 9,7 prosenttia eli tämä vastasi osakkeiden matemaattiselle arvolle laskettua 15 prosentin tuottoa. Koska 15 prosentin tuotossa oli osingon vero sekä siihen lisätty yhtiöveron hyvityksen osuuden vero, niin nämä huomioiden veroton osuus oli 9,7 prosenttia. Siten yhtiön verotuksellisesti optimoitu osinko oli:

$$124\,936,13 \times 9,7\% = 12\,118,80$$

Tästä osingosta osingonsaajan ei tarvinnut siis maksaa veroa lainkaan.

LÄHTEET

Henkilöverotuksen käsikirja 2005. Edita Prima Oy

Suomen Laki, Verolait 2/2018. Helsinki, Alma Talent

Suomen Laki, Verolait 1998. Kauppakaari Oy